

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "

Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "

Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Cultura înainte de toate

de Petre V. Haneș

Acum câțiva ani, cu prilejul expoziției dela Sibiiu, am auzit dela d. Sextil Pușcariu, care vorbea despre Timoteiu Cipariu, că astăzi soarele culturii noastre răsare la București. Nimic mai adevărat. Soarele culturii românești, care a răsărit altădată când în Brașov, când în Târgoviște, când în mănăstirile din Moldova, când la Blaj, când la Iași, când la București, s'a statornicit — poate de vecie — în acest din urmă oraș. De aici își trimit razele cât mai departe cu putință, spre marginile ținuturilor românești.

Influența din ce în ce mai accentuată, pe care Bucureștii încep s'o exercite asupra restului centrelor românești, se resimte însă nu numai din punct de vedere cultural, ci și din alte puncte de vedere, de cari n'ar fi poate numai decât nevoie — politica de pildă. La București se face mereu mai multă politică, decât cultură, și acest raport pare a se păstra și în celelalte centre românești din Moldova, din Ardeal și din Macedonia.

Cu toate acestea ar trebui să ne aducem la fiecă pas aminte, că nu în numele politicii un popor are drept la viață, ci în numele contribuției, ce aduce la cultura omenească. Cultura omenească este rezultatul culturii naționale. Țările, cari stau în fruntea lumii, stau nu prin politica ce o fac, ci prin cultura ce o reprezintă. Firește nu e cu putință, ca popoare mici, cum e al nostru, să contribuie cu o

cultură prea mare; dar nici nu-i este îngăduit să stea pe loc din acest punct de vedere. Când ne gândim, ce a însemnat în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului XIX-lea Ardealul în cultura românească, nu putem să nu scoatem în evidență scăderea lui de astăzi. Avem peste munți centre românești mari, bogate și puternice, dar din punct de vedere cultural fără strălucirea de altădată. Care din ele se pot lăuda, ca odinioară, că adăpostesc filologi mari, istorici de seamă, vlădici măreți? Sau dacă nu pe calea aceasta, pe ce altă cale culturală mai scân-teiază astăzi centrele acelea?

E firesc, ca cei mai mulți din reprezentanții culturii noastre să apară în București, sau — chiar dacă au apărut în altă parte — să se concentreze acolo. Dar nu e firesc, ca celelalte centre să înceteze de a mai pune preț pe manifestările culturale și de a da numai politicii întreaga lor putere de muncă. Cultura românească nu va fi niciodată, ceea ce trebuie să fie, dacă se va plămădi numai la București. Iașii, Sibiiul, Brașovul, Blajul, Clujul, Aradul, Cernăuții, Bitolia, Chișinăul ar trebui să aducă contribuțiuni însemnate.

De altfel oricât de favorabilă ar fi Capitala României pentru dezvoltarea literaturii, a științei și a artei, să nu credem, că ea întrunește toate condițiunile. Sunt condiții, pe cari mai curând le întrunesc alte centre românești. Să luăm de pildă cercetările istorice privitoare la Ardeal, Bucovina, Basarabia ori Macedonia. Direcțiunea e în adevăr dată dela București. Impulsul e puternic, dar până acuma nu și-a găsit răsunet spre marginile cele

mai din urmă ale ținuturilor românești. Cu metoda, cu entuziasmul de aici, acțiunea ar trebui condusă și de alte centre. Ori câtă silință s'ar pune, nici-odată nu se va putea aduna în București materialul trebuincios pentru istoria Ardelenilor, Bucovinenilor, Basarabenilor ori Macedonenilor. Lucrul se va îndeplini numai de aceștia singuri. Totuși se zărește pe undeva asemenea activitate? Sunt cercetate arhivele locale, bibliotecile particulare, tradițiile din bătrâni? În ținuturi românești depărtate de București au trăit oameni de-ai noștri de seamă, deveniți în urmă figuri istorice. Nimeni n'ar vorbi de ei mai cu știință și mai cu autoritate, decât urmașii lor cu carte, acei cari le cunosc satul, ori rudele, acei cari le pot lua urma activității. Istorii ale Ardealului, Bucovinei, Macedoniei, dela cine să le așteptăm, dacă nu dela intelectualii de acolo? Bătrânul Barițiu a dat pentru vremea lui o scriere minunată despre istoria Transilvaniei. Urmașii lui să fi rămas oare întru atâta departe de el, încât să nu fie în stare să-i reia opera, să o completeze, să o îndrepteze după cercetările și metodele din urmă? Ori să nu fie în stare să dea chiar o lucrare nouă?

Dacă trecem la istoria literară, constatăm același lucru. Istoria literaturii românești nu este istoria literaturii din Țara Românească și din Moldova. Provinciile acestea sunt despărțiri geografice, sunt despărțiri istorice până la un punct, dar istoria literară nu le-a recunoscut nici-odată. Literatura română a fost dela origine și până astăzi una și aceeași, s'a des-

URSUZUL

— Poveste —

de Em. Gârleanu

A fost odată un om. Decât oameni au fost ei mulți pe lumea asta, unii mai națli, alții mai mărunți, unii mai cheflii, alții mai morocănoși, dar vezi, că omul din povestea noastră era un om ursuz. Ați văzut cum se sburlește cloșca în pene? Așa se sburlește ursuzul. Poți să-i dai lumea de pe lume: aurul munților, mărghăritarul și mărgeanul mărilor, așa! nu-l scoți din stenhoria lui. Toate-i merg de-andoasele, toate-i par întunecate, nimic nu-l mulțumește. Urăște ziua, — că-i prea luminoasă; noaptea, — că-i prea întunecoasă; oamenii, — că prea sunt oameni; fiarele, — că prea sunt fiare.

Așa, omul nostru, și-a luat traista la spinare, și a plecat din satul lui în lumea largă, să găsească oameni, cu care să se 'npace. A plecat într-o spre seară, când ziua se îngână cu noaptea, ca să nu meargă nici ziua, nici noaptea la drum. Și cum s'a 'noptat, a tras la casa unui pădurar, într-o margine de pădure. L-a primit pădurarul, l-a ospătat cu borș de bureți și azimă caldă, pe urmă i-a întins așternut curat să se culce. Dar mai nainte de a se culca s'au luat la vorbă.

— Doamne, zise pădurarul, bun om trebuie să fii dumneata!

— De unde știi? îl întrebă omul cu areală.

Și, după ce-l lăsă pădurarul, omul gândi: „Adică de unde știe asta, că-s om bun? Cine i-a spus? Ori vrea să-și bată joc de mine, ori să mă curățe de câțiva pitaci? Nesuferitul dracului! Bătu-l-ar Dumnezeu, să-l bată?”

Și omul se desbracă, se așază cu fața la perete, și adormi tun. A doua zi se sculă, nu primi să ospeteze cu nimic, nu vorbi cu nimeni, și spre seară, plecă fără un cuvânt de mulțumire către gazdă. Merse el ce merse, merse pe cât îl țineau picioarele, și pe 'noptate, se opri pe marginea unei ape, la coliba unui pescar.

Îl ospătă pescarul cu pește fript pe cărbuni, cu pită și mușdeiu de usturoi, apoi îi întinse așternutul și-l pofti să se culce. Dar mai nainte intră și pescarul în vorbă.

— „Doamne, începu el, amarnic om trebuie să fii dumneata!” Omul se sburli îndată și-l întrebă: — „De unde știi, mă rog, că-s amarnic?” Și se culcă înciudat, cu fața la perete, și gândi: „Adică de unde știe dobitocul asta, că-s amarnic? Ce, a trăit cu mine? A vrut să mă ia peste picior? Ori să se discotorosească de mine? Lu-a-l-ar dracul să-l ia!” Și, gândind așa, a adormit. A doua zi dimineața s'a sculat, s'aciuchit într'un colț, și-a stat până seara acolo, fără să scoată un cuvânt. Iar spre seară, pe când soarele scăpăta într-o zare și luna se ridica din cealaltă, plecă la drum. Și-a mers el cea mers, și, pe la un miez de noapte, bătu la ușa unei mori. Morarul i-a deschis ușa, l-a primit, l-a ospătat cu apă și cu mămăligă, i-a întins apoi să se culce și, fără să-i spuie o vorbă, îl lăsă singur să se culce.

Omul nostru se desbracă, se întinse cu fața la peretele de scânduri, și, înbufnat, gândi: „Măi, al dracului, adică de ce morariu asta nu mi-a spus nici un cuvânt? Cum, așa se găzduiește un drumeț? Nu i-ar mai umbla moara să-i umble!” Adormi omul, iar a doua zi se sculă, se sui în podul morei și cugetă. „Vra să zică, își zice el, și pe aiurea, oamenii sunt ca și 'n satul meu. Niște nătărăi pizmătăreți, răutăcioși și șireți! Să-i ia naiba pe toți!” Și 'ncheindu-și cugetarea astfel, omul se întoarse în satul lui, intră în casă și se închise în odaie. Stătu o zi întreagă fără să vadă tipenie de om, până ce, spre seară, se opri deodată, mirat, în fața oglinzii! Cine era omul acela întunecat, cu ochii de huhurez, care-l privea cu ură? Cum, nici aici nu scăpa, pentru numele lui Dumnezeu, de oameni? Și infuriat peste măsură, trânti cu pumnul în oglindă, iar cioburile le sfărâmă cu picioarele. Apoi se întinse pe pat, și închise ochii să-și aștepte moartea. Printre oameni n'avea ce căta!

Din cartea vieții.

Nu te crede mai deștept, decât toată lumea, caută de învăță dela alții — căci sunt alții mai învățați decât tine și cari tot mai învăța.

*

Fii sgârcit cu timpul, cu banul și cu alegerea prietenilor tăi.

voltat fără întrerupere prin scriitorii ei de frunte, fără să se întrebe, dacă politicește reprezentanții ei se țineau de Austria, de Rusia ori de Turcia.

A interesat-o numai mediul cultural și libertatea gândirii și a scrierei. Unde le-a găsit pe acestea, acolo s'a dezvoltat. Așa se explică, de ce s'a mutat din centru românesc în centru românesc, de ce uneori scriitorii munteni ocupă locul întâiu, de ce alte ori cei moldoveni și alte ori ardeleni etc. Așa stând lucrurile, centrele românești din Bucovina și Ardeal — și chiar centre streine apropiate de ele, ca Budapesta — au adăpostit în trecut nume mari din istoria literaturii românești. S'ar cuveni deci, ca tot ele să scoată la lumină importanța lor apusă și să pue sub ochii luminii de azi viața și operele gânditorilor, cari au trăit și au lucrat în ele. E greu să dovedesc aici, cât de înapoiți suntem pe terenul cercetărilor serioase de istorie literară, dar nu cred să susțină cineva, că scriitorii români din Bucovina și Ardeal sunt cunoscuți așa cum ar trebui.

Iată o ramură de activitate culturală, din punctul căreia de vederea s'a lucrat și în trecut și se lucrează și astăzi în provincii, ca și la București. E vorba de filologie. Filologia românească nu e reprezentată numai la București, ci și la Iași, Cernăuți, Bitolia și Budapesta. Este tocmai o dovadă de rangul cultural, la care ne putem ridica, dacă cercetările se fac în cât mai multe localități. Fără îndoială nu e destul. Filologia ar trebui cultivată și la Brașov și la Sibiu și la Cluj și la Blaj și la Arad și la Timișoara și la Oradea-Mare și la Chișinău etc., fiindcă graiul românesc se înfățișează cu aspecte atât de multe și de interesante, încât nu unul, nu doi, ci zeci de cetățeni sârguincioși ar avea toată viața de lucru, ca să ducă la bun sfârșit o operă de mare preț pentru noi, patrioții gălăgioși, opera, în care s'ar arăta ca într'o oglindă limpede limba Românilor din toate părțile.

Și dacă ar fi să ne gândim la științe de altă natură, la mineralogie sau geologie, la zoologie și botanică, la geografie, care din ele au reprezentanți în alte centre, decât în București?

Fără îndoială, ca un popor mic și cu o cultură tânără, nu putem contribui deocamdată cu prea mult la știința universală, nici nu se pot ridica dintre noi prea mulți oameni de muncă intelectuală. Păcatul este însă, că atâți câți sunt și pe unde sunt, pun mai mult preț pe activitatea politică, decât pe cea culturală.

Politica de partid și morala

de Frederic Paulsen

VI.

Eticizarea luptei de partid

Să nu fie deci partide deloc? Aceasta pare a fi consecința firească din punctul de vedere al moralei; și aici ca ideal pacea vecinică, numai o luptă, lupta împotriva a ce e rău și ordinar.

Nu văd nici decât, cum am putea să restructurăm rezultatul cercetărilor noastre trecute. Fără de partide, așa am constatat mai nainte, nu este cu puțință o viață publică; dacă e vorba, ca populația, ca masele mai largi, să ia parte la viața statului, la viața istorică atunci se nasc și tre-

buesc să se nască partidele ca organizație de jos. Numai într'un absolutism universal ar putea înceta lupta de partide. N'ar fi starea cea mai bună; absolutismul este, dacă ține într'una, echivalent cu amorțea. Deja Heraclit, bătrânul, a recunoscut-o asta: războiul este tatăl lucrurilor, el evocă viață și mișcare; aceasta se referă la războiul popoarelor, se referă și la războirea partidelor. Popoare fără de lupte interne și externe, amorțesc — ne-o dovedește China. Războiul și lupta rămân un rău, dar un rău necesar. În răi domnește pacea vecinică, pe pământ domnește războiul și nu poți să-l dai la o parte. După cum e la Goethe moartea mijlocul naturii, de a avea viață multă, tocmai așa e și războiul o apucătură dibace de a aduce vietățile la cea mai desăvârșită dezvoltare a predispozițiilor și puterilor lor; în luptă se potențează și se întăresc toate puterile, puterile inteligenței și ale voinței, precum și puterile fizice; în decursul păcii, într'o stare de siguranță, se moleșesc. Lucrul acesta se poate observa în direcțiile spirituale tot atât de bine, ca la puterile politice. Dacă și-a esoperat o direcție o învingere completă, în filosofie și în știință, în literatură și în artă, ba chiar și pe terenul vieții religioase, dacă n'are nici un contrast față de sine, se așează la odihnă pe laurii câștigați, e sătulă și leneșă, improductivă și inactivă. Să ne gândim la catolicismul dela sfârșitul evului mediu: schisma bisericească, ori câtă jale și mizerie a adus pe capul poporului german, a dat de sigur în privința vieții religioase, și anume la amândouă partidele, îndemnuri vii.

Continuării acestei încordări, a extremurilor, a războirii este a se mulțami de bună seamă, faptul, că în Germania, în țeara cea mai îmbucătățită din punct de vedere religios, domnește mai multă viață religioasă, mai multă religioasă viață. Chiar și catolicismul recunoaște, cel puțin ocazional și *in abstracto*, că marea erezie a secolului al XVI-lea a servit spre fericire bisericeii. Și tot astfel, nici protestantismul nu are dreptul să considere la urma urmelor drept nenorocire faptul, că n'a străbătut cu desăvârșire: mai bucuros un popor dismembrat în privința religioasă, decât o religioasă de stat și națională, unitară, de ordin bizantin.

În decursul luptei se uită asta, nu-i vorbă, căci celui ce se luptă, îi flutură înaintea ochilor învingerea și stăpânirea asupra contrarului.

Spectatorul, care câștigă o privire generală asupra istoriei, nu se va putea sustrage dela recunoașterea necesității contrarului și a luptei. În „Faust” de Goethe, zice Domnul, care stă deasupra tuturor contrastelor, care lasă ca soarele Lui să lumineze și pe cei drepti și pe cei nedrepti, vorbind despre necesitatea aceasta:

„În brațul lenei oamenii s'aruncă
Prea bucuros, și nici o râvnă n'au;
De-aceea soț îmi place să le dau
Pe Diavolul, să-i sgândăre la muncă.”

(Trad. de Ion Gorun).

Prin urmare nu poate fi vorba de delătura-re partidelor și a luptei de partid; n'ai ajunge delătura de altfel nici prin absolutism, căci s'ar naște în locul partidelor coterii și în loc de lupte de partid intrigi de curte și cabale, cu toată ticăloșia și maliția lor, cari se zice, că nu sunt străine nici chiar la curtea locțiitorului lui D-zeu de pe pământ. Poate fi vorba numai de o dezvoltare dreaptă a luptei, să zicem mai bine de *humanizarea* și de *eticizarea* ei.

Relev patru momente ca linii marcante cardinale ale unei morale la luptele de partid, cum ar trebui să fie.

1. *Să porți o luptă cinstită.* Adecă: să lupți din convingere cinstită și dinst'un devotament cinstit pentru cauză. Cine se luptă din convingere și din înclinare adevărată, în credința, că se luptă pentru cauza cea bună, acela poartă o luptă cinstită și de aceea este vrednic de stima tuturor oamenilor cinstiți, fie cauza cum va fi. Credința lui i-se judecă ca iubire de adevăr.

Dimpotrivă, acela, care se luptă fără de credință în dreptatea cauzei sale, ci se alătură unui partid numai din interes personal, din comoditate, din frică de oameni, din premeditare meschină, acela nu poartă o luptă cinstită, acela e în sufletul său un trădător și se va face cu timpul și pe față, îndată ce i-se va părea oportună o dislocare în relația puterilor.

Aici zace pericolul pentru partidul dela putere ca atare: toți aceia, cari n'au o convingere

internă, ci urmează numai combinațiilor personale, se apropie în pas grăbit de el. Partidul învingător va fi totdeauna partidul ariviștilor și al jefitorilor, până când partidul învins și subjugat va fi tot mai mult și mai mult partidul oamenilor de omenie. E fatalitatea învingerii; pe seama partidului căzut cresc puterile interne și îl fac capabil de a relua lupta și a aduce schimbarea, până când el singur ajunge din nou strivit în picioare de această lege. E în strânsă legătură cu fenomenul acesta mișcarea valurilor, caracteristică întregii vieți istorice: o direcție, o tendință se desvoaltă până la un punct de culminare, se apropie de stăpânirea absolută, după aceea se dă peste cap și se prăbușește.

2. *Să te lupți cu arme cinstite.* Nu cu arme înveninate, nu cu minciuna și calomnia, nu cu răutate ascunsă și cu putere perfidă. Nu e vorba să abandonezi mânia și patima din luptă: nici o luptă adevărată fără patimă. Mânia cinstită și ura cinstită își au și ele dreptul lor, pe pământul nostru cel puțin; nu există om mare fără de asprime, fără nervi de fier, oamenii, cari schimbă destinul, sunt tăiați din pănură bună tare. Fiecare om adevărat trebuie să iubească și să urască. Poate să se întâmple în mijlocul luptei, ca să comită câte o greșală, ca nu numai să-l facă pe dușman să simțească durere, dar să-i facă chiar nedreptate Luther a spus multe despre Roma și despre papism, lucruri, cari nu pot să țină piept cu o analiză istorică nepărtinitoare, ca să nu mai vorbim despre forma furioasă a expresiei sale. Dar cine vrea ca Luther să fi fost altfel?

Altă ceva este o minciună conștientă, o calomnie premeditată, o viclenie clandestină, răutăcioasă, cu pumnalul sau cu vorba — acestea sunt arme înveninate, pe cari nu le ia în mână un om cinstit. Pentru stima, ce o poartă față de persoana sa, cinstea și stima față de sine nu îl lasă. Pe lângă toate acestea, se înțelege de sine: lupta nu este un joc cu cărțile date pe față, nici lupta între partide, nici lupta cu armele.

Nu pot să servesc cu aceeași sinceritate pe dușman, precum servesc pe prietenul meu. Dacă se înșeală contrarul, nu este datorita mea, să-l clarific, dacă apucă pe cărări greșite, eu n'am să-i arăt calea cea bună, dacă și strică singur prin vorbe sau fapte nebune, n'am eu să-l rețin dela aceasta: în relația, care domnește între noi, acționează fiecare pe pielea lui proprie.

3. *Să cinstesc pe om în dușmanul meu.* Există un teren neutral, afară de terenul luptei, terenul pur-omenescului. Ca și în războiu, când se întâlnește individul singuratic cu alt individ, ca om, întocmai precum se suspendă războiul și astfel și morala războiului, tot astfel există și în lupta de partide întâlniri, unde nu stai în fața dușmanului tău ca contrar, ci ca om. Aici e vorba: uită lupta, nu lucra împotriva lui ca dușman, ci fi om cu el. Ca un frate, zice evanghelia Porunca iubirii dușmanului tău, are doar tocmai înțelesul acesta. Asta nu vrea să zică și nu se poate pretinde: fă fiecăruia pe voia lui, celui rău ajută-i în rele, celui bun ajută-i la bune; nici nu însemnează: facilitează scopurile acelora și vorbește bine despre aceia, cari umblă pe cărări piezișe după convingerea ta; asta n'a făcut-o nici Hristos, dimpotrivă, a întâmpinat cu vorbă aspră și cu mânia Lui cinstită pe conducătorii poporului, pe cari a trebuit să-i considere de conducători orbiți. Pretenziunea e aceasta: dacă întâlnești pe acela, pe care-l combați în viața publică, în strămtorări pur personale, private, nu te da în lături: dacă dușmanul tău flămânzește, dă-i să mănânce, dacă îi este sete, dă-i să bea.

Poate să vi-se dea totodată prilejul să vă învățați a vă pricepe reciproc. Dacă trebuie însă să vă luptați mai departe, pentru cauza voastră, bine, atunci se va purta războiul de aici înainte cu mai multă stăruință și cruțare a terenului omenesc și din partea lui și vor dispărea armele necinstite.

4. *Să dai afară aluatul fariseizmului.* E un păcat moștenit al tuturor partidelor, că și ca-ută gloria proprie împroșcând pe contrar cu calomnii: slavă ție, Doamne, că nu sunt ca alți oameni, hoți și mincinoși, cari nu respectează nici pe D-zeu, nici pe Regele, cari urăsc libertatea ori poporul. — Fariseule, vezi-ți mai întâi de toate bârna din ochii tăi și numai după aceea dăți osteneala, să scoți așchia din ochiul fratelui tău!

Intr'adevăr, ar fi bine, ca fiecare partid să esmită din sânul lui câte un cenzor al păcatelor proprii, care ar putea să fie totdeauna și judecătorul contrarului. Fiecare să considere drept datorie de onoare, ca să-și zică zilnic, că și între dușmani sunt oameni cinstiți și cum se cade. Lessing amintește odată, că toate țările au oameni buni. Acelaș lucru se poate referi și la partide, nu există partid, căruia să nu-i aparțină oameni, cari nu numai că răspund și intră în foc din convingere curată pentru partidul lor, pe care-l cred cel adevărat, ci cari sunt vrednici și ca oameni de stima și de simpatia ta; întocmai precum nici partidul tău propriu nu va fi lipsit, pe de altă parte, de oameni, pe cari nu-i poți nici stima, nici iubi; granițele între partide nu sunt granițele între bun și rău. Greu va veni constatarea aceasta omului de partid din tine, ura împotriva cauzei se transpune asupra persoanelor și are tendința să proiecteze și de pe ființele lor omenești figuri caricatice: un social-democrat este un derbedeu sărbatic cu gânduri revoluționare în cap, un conservativ e un dușman înapoiat a tot ce este înaintare sau un dușman brutal al libertății și al poporului, un iezuit e un ticălos perfid și mincinos, căruia toate mijloacele îi servesc spre ajungerea unui singur scop, un boem e un flăcăiandru brutal și necioplit, pe care-l poți desprețui cu inima liniștită. Nu da ascultare tendinței acesteia, nu lăsa, ca omul de partid să învingă pe celălalt, pe omul-om din tine, nici să-l poarte de nas și vei recunoaște și vei stima ceea ce este omenește în dușmanul tău.

5. *Ridică totul mai presus de partid.* Poporul și binele lui e mai presus de partid și de câștigarea de teren a partidului. Dacă este patria în primejdie, încetează cearta partidelor. Și chiar în lupte între partide, trebuie să fie binele complexului decizător, la urma-urmelor. Diferite partide văd interesul complexului sub diferite puncte de vedere, fatalmente, fiindcă fiecareia-i sunt interesele proprii mai apropiate și-i apar deci mai mari, decât acelea ale celorlalți, după legile vederii perspective, cari sunt în vigoare și aici. Pentru toate partidele trebuie să aibă valoare maxima: complexul e mai presus, decât partea, *binele poporului mai presus, decât interesele de partid.* În elocvența de partid recunoaște fiecare partid, că se ține de această maximă: toți nu lasă ocazia, ca să nu demonstreze, că ceea ce doresc ei, e cerut imperios nu de interesul lor egoistic, ci de binele comun al întregului; programele obicinuesc să se întreacă unele pe altele în privința patriotismului și a sacrificării de sine. E vorba să transpui vorbirea în convingerea respectivului și să nu întreprinzi nici un pas fără de convingerea sigură, că nu se sacrifică bunuri ale complexului de dragul intereselor de partid.

Nu vrem să trecem aici cu vederea, că acelaș lucru se referă și la războaiele popoarelor. Popoarele sunt membre ale omenimei și de aceea va trebui să se dea și aici lozincă: complexul înaintea părțitor. Firește, e mult mai greu de stabilit, ce este binele omenimei, decât ceea ce preținde binele unui neam; astfel se întâmplă pretutindeni, că popoarele — de fapt — își duc în îndeplinire interesele lor proprii, fără să-și bată capul mult, cum au să iasă din lupta lor, din pasul întreprins, interesele omenești. Dacă au ținut popoarele în trecut, ca ființe absolut egoiste, să urmărească interesele proprii cu toate mijloacele, în dauna tuturor celorlalte popoare, în ziua de astăzi își dau osteneala cu oratoria să arate, că fapta proprie conglăsuște cu interesele omenești întru toate: fiecare războiu se poartă acum în interesul culturii și al umanității. După o vorbă cunoscută, farizeismul este tributul dat de păcat virtuții; astfel pare că toată elocvența diplomației și a presei este tributul dat de popoarele moderne ideii umanității. Faptul acesta arată cel puțin conștiința, că există peste popoare o unitate ideală. E, la urma urmelor, ideea creștină a unei domnii a lui Dumnezeu pe pământ, care pune zăgazuri întronării absolute a intereselor

statului singuratec sau a poporului singuratec, cel puțin în vorbiri, poate că ici colea și în gândurile și simțimentele oamenilor. Ideea aceasta formează ceva ca o credință a popoarelor în lumea europeană.

Politica în Ungaria

Românii și desnaționalizarea Ungurilor.

Sute și sute de ani poporul românesc a trăit în grea robie și sărăcie, iar din roadele sudoarei lui numai stăpânii gustau. El n'a cunoscut dulceața vieții. Plata lui din partea stăpânilor era biciul foamea și ocară. Iar când poporul acesta iobag n'a mai putut răbda lanțurile grele ale robiei, cu mânia și ura ce clocoțeau în inima lui s'a năpustit asupra stăpânilor cari îi supseră și măduva din oase. Codrii și văile răsunau de puternicul glas al robilor cari cântau cântecul libertății și a frățietății. Sângele nevinovat al părinților noștri înroșise apele râurilor, dar iată, că noi, fiii lor, nu mai suntem iobagi și robi, dar nu din mila stăpânilor fără suflet, cari voiau să-i robească pe veci pe părinții noștri, ci pentru că duhul vremilor voise așa.

Confratii noștri Unguri, învățat-au ei oare din pășaniile trecutului? Nu văd ei oare, că toate silințele lor de a ne desnaționaliza sunt zadărnice?

Iată cum caracterizează această procedură cronicarul ungar-săcui, Cserey, din veacul al XVII-lea:

„Nenorocirea Transilvaniei totdeauna din țara ungurească și dela Unguri s'a tras... Astfel perdurăm și țara și libertatea“.

Dar Ungurii orbiți de șovinism au uitat nu numai cuvintele lui Cserey, ci și ale baronului Eötvös József care a spus că:

„...Sentimentul de naționalitate a pășit numai înainte, dar n'a nimicit sentimentele seculare de alipire a naționalităților față de patria comună și marea majoritate oricât se însuflește pentru propria-i naționalitate, o face aceasta în convingerea, că prin îndeplinirea acestor pretențiuni viitorul patriei nu se primejduște“.

Dar nu mai continuăm, ci vom arăta, că din contră, Ungurii pe zi ce merge să desnaționalizează. Căci iată ce scrie „Budapesti Hirlap“ :

„E foarte dureros, că în toate direcțiunile se observă o desnaționalizare a vieții naționale ungurești. Literatura, muzica, dansul, datinele, ba chiar și teatrul, presa, parlamentul, comitatul, toate au îmbrăcat haină străină, și tot atunci, când cunoștința limbii ungurești devine tot mai generală, viața ungurească se strânge într'un cerc tot mai îngust, și ne întrebăm, că într'adevăr mai există ea undeva?“

Apoi încheie cerând o mare reacție națională care să împiedece desvoltarea „ingrozitoare“ a curentului acestuia de desnaționalizare. „B. H.“ constată, că motivul acestei desnaționalizări sunt: amestecarea Ungurilor cu elementele străine, emigrarea în America, schimbarea grabnică a raporturilor economice și sociale și în mare parte nesuccesele luptelor politice.

Iată deci rezultatele politicii ungurești. Dar Ungurii nu vor să vadă și să asculte. Ei merg orbiș spre abisul mare, ca omul căruia Dumnezeu i-a luat mințile.

Manifestații socialiste.

Comitetul executiv al partidului socialist din Ungaria a adresat un apel către toate comitetele socialiste din țară, ca în 19 Martie n. să organizeze peste tot locul manifestații pentru *votul universal, egal și secret și în contra reformelor militare.*

Industria ungurească și marina.

Un ziar de seara publică procesul verbal, luat în conferința ținută în Budapesta, între ministrul de comerț și între delegații marinei în chestia împărțirii industriei ungurești în înțelesul cvotei. S'a făcut următoarea împărțire:

1. Construcția vaselor	61,780.000
2. Arme	30,060.000
3. Industrie-electrică	6,560.000
4. Torpiloare	4,000.000
5. Diferite obiecte de montaj	5,000.000
6. Oțel	3,000.000
7. Fierării	3,270.000
Suma	113,670.000

Sufragiul universal.

Am amintit, că cu prilejul desbaterilor reformei militare opoziția a hotărât să prețindă dela ministrul președinte, să se declare în chestia sufragiului universal. Din cercurile guvernamentale se anunță, că ministrul președinte va împlini această cerere. El va declara, că voește introducerea votului universal și egal, fără pluralitate, și, că proiectul sufragiului universal va fi pus în desbatere imediat după revizuirea reformei militare.

Vedem deci, că votul nu va fi secret, ci, probabil, numai universal și egal.

Noi însă ne vom ști face datoria !

Delegațiunea ungară.

Ieri, delegațiunea ungară a ținut ședință plenară. S'a produs mare discuție în jurul sumei de 320 mil. coroane, sumă, care se știe, că se va întrebuița pentru construirea Dreadnoughtelor.

Contele *Batthyány Tivadar* a vorbit despre urcarea accelerată a cheltuielilor militare. Peste patru ani Monarhia noastră va avea 12 vase Dreadnought, iar cheltuielile construirii acestora se urcă la *un miliard coroane*. Budgetul anual al marinei atinge suma de *200 mil. cor.* Înarmările acestea mari se fac pentru că așa cer interesele Germaniei și sunt îndreptate în contra Italiei, a încheiat oratorul.

Ministrul de finanțe *Lukács László* a declarat, că *Ungaria va contribui la cheltuielile acestea cu 272 mil. cor.*

Mezőssy Béla spune, că înarmările se fac pentru interesele Germaniei. Faptul acesta l'a mărturisit sincer și *contele Ștefan Tisza*.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 25 Februarie.

Sedința se începe la orele 10¹/₄ a. m.
Prezidează *Berzeviczy Albert*.

Hegedüs Kálmán, raportorul comisiei verificatoare, raportează, că mandatele ministrului *Hazai Samu*, *Barabás* și *Reissenberger* sunt neexcepționabile, ca formă.

Au anunțat interpelații:

Sümeği Vilmos, către ministrul de comerț, în chestia respingerei apelor minerale străine.

Lengyel Zoltán, către ministrul de justiție, în chestia abuzurilor dela *Ökörmező* cu prilejul castrului.

Camera decide ca *Luni, Marți și Miercuri* să se țină vacanța obișnuită de carnaval, dar numai în caz, dacă desbaterea statutului băncii se va putea sfârși azi. Apoi Joi Camera va începe desbaterea proiectului însuși.

Csermák Ernő: Vorbește în contra paragrafului 102 al băncii și cere explicări în privința aceasta dela ministrul de finanțe și dela secretarul de Stat ca raportor.

Polónyi Géza: Cere explicări cu privire la tabelele de împărțire din venitul băncii.

S'a întâmplat, că în alți ani amândouă Statele n'au fost împărțite din venitul băncii, dar deosebit Ungaria a fost mult păgubită.

Tot așa suntem păgubiți și prin exmiterea mandatelor vamale.

La suma de șase miliarde Ungaria e luată numai cu 600 milioane cor, deci cu a zecea parte, de unde rezultă, că afacerile de deviză, se hotărăsc în Viena.

Faptul acesta ne interesează, deoarece afacerea de deviză în general e o afacere de pierdere, adică o pierdere de câștig pentru bancă, pe care tot numai poporul trebuie s'o plătească.

Banca ne păgubește și în afacerile ipotecare, deși aceasta e o afacere unguerească (Aprobări în stânga)

Președintele îl cheamă la ordine.

Polónyi Géza: Pretind, ca d. ministru să-mi pună la dispoziție toate datele necesare. Nu primesc paragraful.

Președintele închide discuția asupra acestui paragraf.

Lukács László (ministru de finanțe): E dureros, când cineva vorbește despre banca comună ca și de o casă de credit pe amanet din provincie.

În chestia împărțirii nu se poate aduce o hotărâre precisă, de oare ce avem de-a face cu date nesigure.

O bancă nici nu poate fi aranjată pur conform punctelor de vedere ale statului, ci trebuie să se aibă în vedere raporturile superioare economice.

Răspunde scurt lui *Polónyi*, de oare ce e păcat, ca să se cheltuiască vremea cu explicări.

Polónyi Géza: Își rectifică vorbirea și declară, că în înțelesul dreptului ce-l are ca deputat, va cerceta socotelile intime.

Camera primește nemodificat paragraful, iar după vorbirea lui *Lovász Márton* primește și paragraful 105.

După pauză s'a început desbaterea §-lui 114, la care au vorbit contele *Batthány Tivadar* și *Polónyi Géza*.

CRONICA EXTERNĂ

Prințul moștenitor german la Roma

Împăratul Wilhelm printr'o scrisoare privată adresată regelui Italiei, a adus la cunoștința acestuia, că nu poate participa personal la serbările jubilar, ce se vor aranja în luna Aprilie. Va fi însă reprezentat prin moștenitorul de tron și soția acestuia.

Această veste a provocat diferite impresii în lumea diplomatică, și cazul este comentat în multe feluri.

Unii susțin, că Împăratul a făcut aceasta anume, ca să introducă pe moștenitor și în acte de reprezentare externă, care până acum l'a înlocuit numai în afaceri interne ale Imperiului.

Alții afirmă, că nu este corect, ca Împăratul să participe personal la serbările acestea, cari sunt ale poporului italian în primul rând și nu ale familiei domnitoare.

Legătura dintre cele două State nu se slăbește prin această absență, căci va fi înlocuită prin prezența mai multor deputați germani.

Explicarea a treia, că Împăratul ar fi ținut cont de susceptibilitatea Vaticanului, nu-și află prea mulți aderenți, deoarece Wilhelm a dat nu odată dovadă, că este cu mult mai neinfluențat în acțiunile sale.

Nici moștenitorul nostru, Francisc Ferdinand, nu va participa la serbări. Va merge însă un număr mai mare de deputați din Reichsrathul austriac, și poate și din Ungaria, ca să-și arate simpatiile față de poporul italian.

Chestia serbărilor italiene a ajuns să fie discutată și în delegația austriacă prin rostul delegatului dr. Grabmayr. Discursul acestuia, în care dă expresia simpatiei față de Italia, a aflat un răsnet călduros în ziarele italiene, cari adaugă, că vorbele lui ar trebui traduse și în fapte.

Ziarele fac aluzie la agitația Italianilor austriaci pentru universitatea italiană.

În legătură cu participarea deputaților din aproape toate statele europene, se discută mult problema păceii universale. Un discurs rostit de curând de ministrul de războiu german, general de Heevingen, în care arată speșele enorme ale înarmărilor, a scos la suprafață din nou această chestiune importantă.

Ba, acest ministru a dat expresie dorinței sale, ca să se îngheteze o acțiune intensivă întru restrângerea înarmărilor. Numeroșii deputați îndemnați de aceste cuvinte ale ministrului german, se zice, vor desbate cu prilejul serbărilor această problemă importantă.

Declarațiile ministrului de externe al Serbiei

Intr'o convorbire avută cu un colaborator al unui ziar vienez, ministrul de externe al Serbiei, d. Milovanovici a spus, că primirea regelui Petru la Curtea regală italiană a fost foarte cordială.

Această vizită — a spus ministrul — era o urmare a legăturilor dintre cele două Curți, cari se și înrudesc. De aceea vizita regelui Petru n'a avut caracter politic, ci curat personal.

Austro-Ungaria nu trebuia să privească cu ochi răi această vizită, de oare ce n'a fost făcută cu intențiunea ca să o jig-nească.

Din contră Serbia vrea să trăiască în bune relațiuni cu Austro-Ungaria.

Trecând la partea politică ministrul a spus, că în chestia balcanică Serbia este pentru menținerea statului-quo.

În chestia construirii liniei Dunărea-Adriatică, d. Milovanovici, a declarat, că lucrările se vor începe în curând și crede, că nici din partea Puterilor nu se va face nici o opunere.

Relativ la așteptata izbucnire a revoluției în Albania, ministrul a spus, că nu e profet, prin urmare nu știe ce se va petrece. Oricum Puterile vor căuta să mențină starea de liniște.

La întrebarea ziaristului, dacă e adevărat, că regele Petru nu va fi primit de Curtea vieneză, Milovanovici a declarat, că știrea e absolut neîntemeiată, de oarece s'au făcut deja demersurile în această privință și regele va fi primit și de Curtea vieneză.

Corupțiunea electorală în Statele-Unite

Se vorbește de multe ori prin ziarele așa zise înaintate de *valuri moralizatoare ale sufragiului universal*.

Se știe că în Statele Unite domnește sufragiul universal, atât pentru alegerile parlamentare, cât și pentru cele comunale și judiciare — căci acolo și magistratura este eligibilă.

Cu acest sistem, s'ar putea crede că cea mai mare curățenie politică domnește pretutindeni și că valorile moralizatoare spală deopotrivă pe alegători și pe aleși.

Iată însă ce se putea citi acum câteva zile în ziare printre știrile din Statele Unite din America.

„Șase sute douăzeci și patru de alegători din comitatul Adms în Ohio — sunt urmăriți, pentru că și-au vândut votul la alegeri“.

S'a dovedit că de 30 de ani, o listă care cuprindea a treia parte din alegători din acest comitat, este la dispoziția politicianilor din diferitele partide, cunoscuți ca acei cari plătesc mai bine voturile. În dreptul numelui fiecărui alegător era arătat prețul cu care se putea cumpăra acel alegător. Aceste prețuri variau și mergeau dela 250 franci până la o sticlă de Whisky. Însemnări puse pe marginea listei, arătau corupătorilor politici, modul de a se înțelege cu fiecare alegător.

Se zice, că se vor mai face 800 mii de urmăriri pentru asemenea fapte.

În legătură cu corupțiunea electorală în sufragiul universal, stă și criminalitatea în Statele-Unite, precum o constată chiar ziarele locale.

„În fiecare zi, scrie d. Weir în ziarul *World to Day* (Lunea de azi), sunt asasinați 30 de cetățeni ai Statelor Unite, ceea ce face 200 pe săptămână și 10,000 la sfârșitul anului. Din 100 de ucigași 2 sunt osândiți de justiție, iar ceilalți 98 scapă de orice pedeapsă. Dacă vom face o comparație între această mijlocie și cea din Europa, vedem că în Germania 95 la sută din crime sunt pedepsite de justiție, în Spania 85, în Italia 77, în Franța 61, în Anglittera 50 la sută și se constată că avem la noi mai mulți criminali nepedepsiți decât în întreaga Europa. Cauza este lesne de găsit. Mai pretutindeni poliția noastră atârnă de autoritățile comunale eșite din alegeri și foarte des corupte.

În cartierele rău frecventate din New-York, din 100 de hoți arestați cel puțin 75 sunt liberați, fiind rude, amici, ori agenți electorali ai oamenilor politici influenți. Astfel că agenții de poliție n'au mare poftă să-și îndeplinească funcția cu zel și să facă urmăriri și arestări care îi expun să fie dați afară și lăsați pe drumuri.

Cetățenii au fost nevoiți să formeze Asociația de apărare mutuală. Giuvaergii au fost cei dintâi acum câți-va ani, cari au format o aseme-

PILCZ IRMA

atelier de corsete

ARAD, Str. Deák-Ferencz 2.

≡ Asortiment de corsete de specialitate ≡

(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, bandaje și aparate de răzimat (dreptțiitoare).

Se primesc reparații și curățiri.

□ □ Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. □ □

nea asociație. Ei întrețin pe cheltuiala lor o poliție specială, care nu se ocupă, decât de furturile de bijuterii. Exemplul lor a fost urmat de bancheri, de otelieri, de companiile de drum de fier. Cu toate cheltuielile considerabile, pe cari le fac pentru aceste poliții private, corporațiile sunt încă folosite, căci se evaluează la 6 miliarde 875 milioane pe an sumele furate în fiecare an în Statele-Unite de către hoți de meserie".

E cam mult!

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Psihologia partidelor noastre de opoziție — Liniste și pace în plină... „teroare“ — O interesantă lucrare asupra învățământului

București 10 Februarie st. v. Cine citește presa românească dela noi, acum în toiul campaniei electorale, își închipuește de sigur, că noi trăim în afară de constituție, că toate libertățile sunt suspendate și că starea de asediu e proclamată în țara întreaga.

Și ar avea multă dreptate să-și închipuiască asemenea orori. Mă rog, nu e zi ca presa opoziției să nu denunțe „Teroarea din Botoșani“, „Atentatele din Roman“, „Incercarea de asasinat din Focșani“, „Banditismele din Tecuci“, etc. etc. Numai citind aceste titluri și și se face părul măciucă, — dacă ai.

Iar M. S. Regele își petrece timpul citind toată ziua telegramele de protestare, pe cari fruntașii opoziției i-le adresează cu o egală indignare, din toate cele patru unghiuri ale țării.

Și cu toate astea, la noi e liniște. Lumea petrece ca și înainte. Pretutindeni e voie bună. Nici o distracție nu s'a întrerupt. Mai mult, — de când s'a pus în aplicare legea electorală a lui Vasile Lascăr, bazată pe secretul votului, — se poate spune, că în puține țări se fac alegeri mai liniștite și mai demne, ca la noi.

Cine vrea să guste psihologia partidelor noastre politice în timpul alegerilor, nu și-ar pierde vremea înzadar, dacă s'ar hotărî să petreacă trei-patru zile la București pe vreme de alegeri. Spectacolul ar fi foarte interesant. El place chiar acelor, cari de atâta timp îl văd mereu repetându-se cu aceeași notă caracteristică de irezistibil umor.

La noi opoziția — oricare ar fi ea — crede, că are o menire sfântă de a protesta cu cea mai energică indignare în privita tuturor actelor guvernului. Face guvernul o lege bună? Opoziția protestează. Dă guvernul un banchet? Opoziția protestează. N'are guvernul parale? Opoziția protestează. Face guvernul un împrumut? Opoziția protestează.

Așa sunt toate opozițiile. Așa este acum opoziția liberală. Așa a fost opoziția conservatoare sub trecutul guvern liberal. E talentul opozițiilor, fără deosebire de culoare politică, să facă din țințar armăsar.

Mi-aduc aminte de cele ce s'au petrecut la alegerile generale trecute. La cârmă erau liberalii. Era o zi splendidă de Mai. Nici un nouș nu turbura albastrul întins al cerului. Lumea se plimba voioasă pe străzi. Alegerea se făcea în cea mai desăvârșită ordine. Pretutindeni era o liniște de sărbătoare. Și această liniște nu era turburată, decât de glasurile vânzătorilor de ziare de opoziție, cari strigau cât îi ținea gura: „**Teroarea din Capitală!**“

*

Zilele acestea a apărut, sub îngrijirea Casei școalelor, o foarte interesantă lucrare privitoare la învățământul în România, scrisă de d-nul C. Ionescu, profesor și fost director al învățământului secundar și superior din ministerul de instrucție.

Lucrarea e scrisă în limba germană. Autorul mi-a făgăduit, că va trimite o sută de exemplare gratis în Ardel.

D. Ionescu, deși e originar din România, și-a făcut studiile secundare la gimnaziul din Brașov. Și astăzi d-sa își amintește cu plăcere de foștii săi profesori, printre cari citează cu foarte plăcută aducere aminte pe vrednicul director al „Românului“ d. Vasile Goldiș.

Lucrarea d-lui Ionescu — care este de altfel un studiu de o obiectivitate curat științifică și de o însemnată valoare documentară — interesează în gradul cel mai înalt pe Românii din Ungaria, deoarece autorul dovedește, cum învățământul din România își datorește Ardealului începuturile pline de avânt. Numai mulțumită marilor dascăli Maiorescu, Gheorghe Lazăr, etc. etc., s'a putut pune în țările românești de dincoace de Carpați bază solidă campaniei de redeșteptare a limbei și învățământului național.

Dar asupra acestei cărți vom reveni.

Bucureșteanul.

Starea materială a învățătorilor în România

Chestiunea aceasta a fost foarte mult desbătută în ultimul timp și pe toate fețele. În cele din urmă, s'a recunoscut de toți conducătorii — conservatori și liberali — că o ameliorare se impune. Așa fiind, cred de prisos să revin asupra ei, spre a-i demonstra neapărata trebuință. Dacă totuși scriu ceva în această privință, o fac spre a releva unele păreri greșite ale unor nechemăși în rezolvarea acestei chestiuni.

E vorba de un raport al unui revizor școlar, raport adresat autorității școlare superioare. Despre existența acestui raport am luat cunoștință dintr'un articol de fond al unui ziar cotidian. Din rezumatul

făcut de acel ziar, se vede, că acel revizor, pe lângă unele propuneri bune, face și propuneri absolut greșite, în privința îmbunătățirii stării materiale a învățătorilor.

Releviez propunerea următoare: „Casa corpului didactic și băncile populare să nu mai facă împrumuturi învățătorilor, până nu vor lua avizul revizorilor școlari asupra salariului, ce-l primesc“.

Trec peste tutela, sub care ar vrea — se vede, — să ne pună d. I. Ghiță — căci d-sa e revizorul cu raportul, — deși am dovedit la toată lumea, că nu suntem minori, știind să îngrijim nu numai de interesele noastre — pe cari nu le prea avem, — ci și de ale mulțimei, care și-a încredințat rodul ostenelelor sale pe mâna noastră. Trec și peste faptul, că Banca populară ori Casa de economie a corpului didactic n'are ce pierde din acordarea de împrumuturi învățătorilor, de oarece cei mulți solicitanți de împrumuturi sunt dintre acei, cari au depuse, ca depuneri permanente, sume mai mari ca acelea, pe cari le cer împrumut, și mă opresc la partea practică a propunerii.

Știți, ce-ar însemna aprobarea unei astfel de propuneri? Să-ți moară — Doamne ferește — copilul în casă și să n'ai cu ce să-l îngropi, fiindcă domnul revizor ori nu este la reședință și deci nu-și poate da avizul imediat, ori, chiar dacă este, a venit timpul să-ți dovedească, că-ți poate face „un pustiu de bine“, fiindcă n'ai coloana vertebrală flexibilă. Să nu mi se zică, că nu s'ar putea găsi asemenea revizori, căci la rigoare pot cita nume proprii în dovedirea afirmațiunii mele. Ne prinde deci mirarea, că se găsesc oameni — și încă dintre conducători — cari să ajungă la astfel de soluții, pentru îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor.

N'aș fi relevant această propunere, dacă ar fi pornită dela un simplu muritor. Pornind dela unul pus să ne conducă, trebuie relevantă, ca să nu se creadă că prin tăcerea noastră am aprobat-o.

I. Paraschivescu,
Institut, Ialomița.

RECURSURI

Canarul iubitor de artă. D. Ritchard din Londra are un canar mic peste măsură pasionat pentru muzică. Când fiul d-lui Ritchard, un copil de 12 ani, cântă din violină, păsărica zboară pe arcuș și se lasă să fie legănată în sus și în jos, ca ropită în extaz. Cum încetează muzica, păsărica zboară de pe arcuș și se așează pe niște flori. Când fiica lui Ritchard se așează la pian și cântă câte un vals, canarul zboară pe tosurile pianului și sare pe ele în sus și în jos, cât ține cântecul fetei. Și pentru gramofon are canarul o vie simpatie și când aude, că începe să cânte, zboară în trompa gramofonului și rămâne acolo pitit, până ce încetează a cânta.

Vrei domniata

să porți ghete elegante și tari? —

Atunci adresează-te cu toată încrederea către

ZIMMERMANN JÁNOS

căltunar de model și ortopedic

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 10.

unde se pregătesc ghete pentru bărbați, femei și copii, cu prețurile cele mai moderate, chiar și pe picioare cu defect. — Deposit mare de cele mai bune creme și călcâie de gumă.

Litere — Arte — Științe

Ca într'o prizmă se răsfrânge...

*O mandolină și-o lăută
Isonul fin unuia cânt,
Ce la fereastra 'mi se avântă
Înduioșându-mă adânc.*

*Ca printr'o prizmă se resfrânge
În ochii 'mi un sublim tablou...
Ci-o lacrimă de-odată 'l frânge
E-al sufletului trist ecou...*

*Al Franței cer de-asupra noastră
Pare-un safir scânteietor.
Străluce 'n zarea cea măiastră
Uu riu de aur plutitor.*

*La spate Alpii. O, ce jalnic
Desfid cu pieptul lor stâncos
Al vânturilor vajnic crainic,
Trimis cu gând vijelios.*

*Iar când senini privesc 'nainte
Și cade vâlul de pe ei,
Îți vin acele vremi în minte,
Cari povestesc d' Olimp și Zei!*

*Lămâi, dafini și palmiere,
Ici flori înlânțuind un mur...
O lume 'ntreagă de mistere
Ascunde coasta de Azur!*

*Ah marea! Marea-i ca o harfă,
Pe care Eol cântă lin,
Când Aurora — aduce jertfă
Detrandafiri, Celui divin.*

*Ș'alunecă a ei chemare
Neprihănită pân' la mal...
Și-un dor m'apucă... de pierzare
Să-mi caut odihna pe un val.*

*Ca printr'o prizmă se resfrânge
În ochii-'mi un sublim tablou...
Ci-o lacrimă de-odată 'l frânge —
E-al sufletului trist ecou!...*

Menton.

Viora din Bihor.

Coana Raluca

De Constantin A. Giulescu

Ne vedeam în fiecare sară la coana Raluca din strada Progresului. Sunt vreo șase ani de atunci. Nu eram mulți la număr; ci numai patru și cu dumneai cinci. Eu, musiu Jorj — cum îi mai ziceau prietinelui Gheorghe Lungu — doamna Elise Moldovan, și Vetica, fata coanei Raluca. Mai erau și alte vițuitoare în jurul nostru, care de multe ori ne țineau de urât pe timpul, cât lipsea coana Raluca de acasă. Aceștia erau cinci pisici gulerate și patru câni tot unu și unu. Fiecare dobitoac își avea numele lui: Titan, Lipan, Mitisi, Țiganu și alte bazaconii. Era un concert, de-ți venea să iei lumea în cap, dacă te neme-reai cumva în casă pe vremea mesei. Nu-ți mai dedai sama, dacă te afli într'o menagerie, ori într'o casă de oameni.

Doamne, nu știu ce suflete au unii oameni pentru dobitoace?! Fac mai mari sacrificii pentru ele, decât pentru semenii lor! Și cu toate astea, Coana Raluca nu e nici chiar înscrisă în „Societatea pentru protecția animalelor“.

Uite, îmi aduc aminte, că nu de puține ori am văzut-o aducând în batistă ori un pisic lăpădat în stradă, or un cățel aruncat pe un maidan. Îi crește apoi cu lingurița, ca pe copii cu biberonul, îi făcea mari, sporind astfel numărul celor ce se uitau la dumneai ca la Dumnezeu Sfântul!

Era și miloasă, Coana Raluca, neove mare! Odată a plâns șapte zile în șir din pricină, că i-s'a prăpădit un câine, pe care îl lovise damblaua. Ce blesteme, ce tânguiești!...

Când se întâmpla s'o găsești acasă — și aceasta mai rar — o vedeai proțâpăită ori în vârful patului, ori stând la un colț de masă, și mestecând o pereche de cărți de dat, pe care știa să le citească cu măiestrie!...

Pare că o văd, uitându-se lung la mine... Și pe când se scărpină de dunga patului, drept în podul palmei, îmi zicea:

— Mă, dar de unde iau bani? Poate că-mi dă Chioru datoria: Cinci sute de frânculeni ferecați pe muchie, sări-i-ar și ochiul ălalt!...

Și iar începea să mestece cărțile, dondăind încet din gură verzi și uscate...

Alte ori, se opria din mestecatul cărților, și certa ori un cățel, ori o găină, dar cele mai adese ori pe iubita dumisale fiică. Apoi, se întorcea către mine, și-mi șoptia, așa cu vocea pe jumătate:

— Bre, cum aș mânca o pană de somn cu mămăliguță, ori o tustama regală! Și pocnind din limbă, închidea ochii, mestecând în sec...

Într'o seară, ne aflam câte-și cinci în jurul mesei. Vorbiam, câte în lună și 'n stele! La un moment dat, coana Raluca ne rugă să chemăm spiritele. Numai decât fu adusă o blăniță de brad bine vlăguită, care fu așezată pe trei păhare mari de sticlă. În mijloc, făcurăm un cerculeț, pe care am scris numerile dela unu până la zece; iar pe margine un alt cerc mai mare, pe care am înșirat literile alfabetului. Un păhar mic de sticlă, bine aburit, putea să aluneca ușor pe suprafața blăniței.

Trei persoane trebuia să fie câte două degete de la mâna dreaptă de asupra păharului, așezat cu gura în jos, dar fără să-l atingă. Atunci, se chema un spirit, iar păharul începea să se plimbe pe suprafața blăniței, răspunzând astfel la întrebările, pe cari îi le puneam.

Nu știu ce să zic! Dar, ori nu știam să chemăm spiritele, ori nu aveam destulă încredere în ele, ori în fine, toată teoria spiritismului e o minciună.

Eu știu atât, că dela o vreme mă plictiseam în așa hal, că ne mai având răbdare, duceam cu degetul paharul, răspunzând ce-mi trăznea prin cap, la toate întrebările...

Pare că o văd pe Coana Raluca, plecându-se cu gura în apropiere de pahar, fiindu-i teamă, că tot n'o aude spiritul, și clătănând din cap, zicea cu voce rugătoare:

— Să vină spiritul lui nea Barbu Totescu, și când o veni, s'arate.

Apoi, ne așezam pe scaune, și așteptăm, așteptăm, până ce vedeam stele verzi. Începea dela o vreme să ne tremure mâinile, picioarele și corpul întreg ca prinși de friguri. Spiritul însă tot nu se îndura să vină...

— Poate e supărat, poate că doarme, zicea coana Raluca cu convingere.

Eu cu Doamna Moldovan ne priveam zămbind, pe când gândurile cine știe, pe unde ne colindau în așteptarea spiritului!...

Când mă plictiseam, porneam paharul încet, încet către literile D și A. Aceasta însemna, că spiritul e între noi.

— Oh, în fine, auziai ușurându-se toate piepturile...

Atunci, Coana Raluca zicea iar:

— Bine-ai venit dragă spirite. Cum o duci pe aci?

— Aș duce-o bine, dar mi-e dor de voi, răspundea spiritul ajutat de mine...

Și iar întreba Coana Raluca, după ce ne privea pe toți cu spaimă:

— Dragă spirite, poți să-mi spui, când se mărită Vetica mea, și cine o să fie ginerile?

Stam atunci și mă gândeam. Era ușoară întrebarea, dar era greu de dat răspunsul.

Și, cine mai știe ce născociri bizare, le spuneam?

Îu felul acesta ne petreceam nopțile până târziu. Coana Raluca chema spiritele, eu dădeam răspunsurile: Musiu Jorj cu Vetica lăcră-mau căscând, pe când Doamna Moldovan se

uita cu drag în ochii mei, visând o lume nouă cu închipiri de clipe fericite...

Când mă simțeam doborât de oboseală, duceam paharul către literile, cari închegau cuvintele „Sunt obosit“.

Aceasta însemna, că spiritul nu vrea să mai vorbească...

Într'o sară, ce-mi veni în minte, să chem spiritul lui Napoleon-cel-mare. Voiam cu toți să-l întrebăm, când mă voi însura, și cine va fi mireasa mea?

Eram de curând în vorbă cu o nepoată a Coanei Raluca, pe care ținea cu ori ce preț s'o iau de nevastă.

Era fată frumoasă, nebunatică și plină de dragălașii copilărești.

Am așteptat să vină spiritul, am așteptat, mai bine de trei sferturi de ceas. Vream să mă încredințez, dacă și ceilalți întrebunțează mijlocul meu în răspunsuri...

Tocmai târziu, văd paharul pornind către literile, cari formau cuvintele „Cleopatra“ și „peste două luni“...

Am avut atunci un fior de plăcere, o clipă de mulțumire sufletească... Dar, când m'am gândit, că poate să fi fost și eu înșelat, am ceretat pe toți cu privirea, dar mai ales pe Coana Raluca, căutând să-i prind în ochi momente de îndoială...

Ce credeți, că s'a întâmplat?

Peste două luni de zile, am primit o invitație de nuntă. Cleopatra se mărita cu un magistrat...

Îndurerat, și cu inima frântă, m'am gândit atunci la răspunsul lui Napoleon-cel-mare, și mi-am zis:

— Coană Raluco, coană Raluco, să mă mai rogi vreodată să chemăm spiritele!...

Gronica feminină.

Cultura femeii

Astăzi toată lumea se ocupă cu multă pasiune de chestiile culturale. Totuși chestia culturalei feminine se pare neglijată, în special la noi.

Noi, femeile române avem mai multe motive de-a pune în discuție o cauză dreaptă, ca aceasta, pentru că noi înșine putem observa mai bine multele urmări rele ale acestor neglijări:

Ni s'a schimbat portul românesc cu moda străină: limba ne-am pestrițat-o, prin unele locuri ne-am schimbat-o cu totul cu limbi străine; lectura românească o dăm de-o parte de dragul lecturii străine; în loc de-a ne îngriji căminul familiar în primul loc, alergăm după alte pasiuni ș. a. — și astfel ne falsificăm chemarea noastră și viața românească.

Această destrămare a vieții se petrece tot mai acum, când noi femeile ar trebui să fim cea mai tare citadelă a neamului, prigonit în viața publică până aproape de sanctuarul familiar.

Așa dar interesul național și prestigiul nostru de femei trebuie să ne îndemne la toată întâmplarea se întorcem pe alte cărări.

Întorcerea aceasta spre însănătoșirea gândurilor, simțurilor, deprinderilor și moravurilor de până aci se poate ajunge numai prin o educație bună și curată românească, potrivită trebuințelor vieții noastre. La toată întâmplarea, pe cât nu mai se poate, fetele noastre să fie ferite ca de foc de institutele de educație străină.

E și de înțeles lucrul acesta. Firea mai delicată și mai impresionabilă a unei fete poate fi înfrântă și robită mai cu înlesnire de curentul de înstrăinare, care o ține în mrejițele sale vreo câțiva ani de școală străină și mai ales, dacă acea fetiță va sta și în internatul acelei școle.

Urmările rele ale unor stări sufletești astfel tulburate prin creștere străină devin statornice în viața fetei cu atât mai ales, cu cât terminându-și cursul de studii și creștere străină, nu dă acasă față cu un sănătos curent de viață românească, nici în familie, nici în societate.

Poate că lumea românească și în special părinții nu-și dau seamă pe deplin de primejdia, ce vine pe urma creșterii înstrăinate a femeii; — ci cel mult că opinia publică se restrânge la constatări sfioase, ca aceasta, că fetele noastre nu sunt destul de bune Românce.

N'avem deci decât să dăm fetelor noastre creștere românească!

Se va zice poate, că sunt prea puține institutele noastre românești de educație. Dar mi-ar plăcea să știu: care e acel institut de creștere feminină românească, care să fi respins măcar o singură fetiță pe cuvânt, că nu mai este loc?

De-așa ceva n'am auzit. Și tocmai aici zace partea tristă și primejdioasă a lucrurilor. Părinții români — onoare excepțiilor — nici nu cearcă măcar să-și plaseze fetițele pe la institute românești, ci bagatelizându-le chiar pe acestea își pun încrederea în institutele străine, socotindu-le pe acestea — fără motive drepte — de superioare celor românești.

Pe urma unor atari exemple rele ale societății mai alese, merge pătura mijlocie, și țărani mai cu stare, cari cred, că numai „ca domni” pot crește „domnișoare” din fetițele lor.

Dacă însă în unele cazuri împrejurări neațărnoare de voința părinților le silesc pe fete să cerceteze institute străine, atunci familia să fie la culme în împlinirea datorințelor naționale față de creșterea fetițelor.

Mamele române, cari se țin inteligente și bune Române, au o deosebită chemare în cazuri de acestea: să romanizeze gândirea și simțirea înstrăinată a odrazelor lor. La dintr-o parte, generația viitoare vor fi și mai dese cazurile de înstrăinare, pe cari le vedem azi. Mame, crescute în institute străine, vorbim mai cu înleznire limba străină, — ori cât de bune Românce ar fi de altfel în sufletul lor, — duc conversația în familie tot în aceea limbă; iar copilașii își însușesc și ei în locul întâi limba străină.

Cartea românească ieftinită azi ar fi un bun mijloc de însănătoșare a stărilor, — dacă fetițele ar citi și înțelege lectura mai aleasă. Alt mijloc și mai potrivit e, ca fetele crescute în institute străine să petreacă o vreme oare care prin ținuturi cu limbă frumoasă românească (d. e. în jurul Brașovului ori a Sibiuului.)

De altfel societatea mare românească și publicistica noastră are o înaltă datorie ca să caute mijloacele de îndreptare în aceasta chestie.

Moda: robe-culotte

(Rochie-pantaloni)

Viena, 24 Februarie.

Rochiile damelor au ajuns așa de înguste, că abia aveau jos un metru în periferie și frumoasele nu se mai puteau mișca, decât cu pași de păpușe. Dela acest extrem n'au mai rămas decât două posibilități de desvoltare: o exagerare în senz contrar, prin una din acele fantazii ale modei, care de repeți ori a revenit brusc la motive, de care se îndepărlase mai mult; ori apoi, a delătura piedeca printr'o operație radicală, care poate fi aplicată ori la mijloc, ori la ambele laturi și care despiciând rochia lasă deplină libertate. Har Domnului, am fost cruțați de a asista la învierea crinolinei monstruoase; ce ni-s'a dat în schimb însă, este tot atât de puțin grațios: sunt pantalonii pentru dame.

Revoluția asta nu poate fi făcută, decât la Paris. Duminecă a fost inaugurarea, la alergările de cai din Auteuil, unde de obicei se lansează rezultatele noi ale modei. Cetitorul este rugat să nu înțeleagă greșit, ca acel domn mai bătrân și neorientat, care cetind deunăzi vestea, s'a mângâiat cu aceea, că numai amazoanele dela Auteuil poartă acest costum, la călărit. Pentru sport, deja de mult fac parte pantalonii din toaleta femeii; acuma însă e vorba să-i poarte la toate prilejurile, la recepții, în salon, pe stradă...

S'au făcut încercări cu diferite „sisteme”, și nu se poate spune, care va eși învingător. Sunt unele mai discrete, cari nu tradează nimic, și cari reclamă un fel de mantilă lungă, până jos; sunt însă și mai îndrăznețe, cari descoper glesnele și mai mult chiar.

Oricum, începutul face greutăți. Iar impresia dintăiu n'a fost de loc favorabilă, ceea ce însă nu

dovedește nimic, cum, la timpul său, darea în judecată a celui dintăiu domn, care s'a plimbat cu un tub pe cap, n'a împedecat triumful pălăriei înalte. Deocâmdată se protestează din toate părțile. Chiar și organul pontifical „Observatore Romano” a combătut deja acest exces de modernism. Academia se dă resignată, dacă va fi îndreptată numirea: *pantaloni*, pentru că *culotte* sunt pantaloni scurți până la genunche; pare însă, că spre aceștia este îndreptată moda, de aceea și-a ales de acum numele: *culotte*. Medicii, cari au fost consultați au ezitat a aproba. Singuri stegarii feminismului au salutată cu entuziasm acest nou triumf și semn de progres.

Este de mirat, ce farmec găsesc damele a se vâri și ele în țevile, în țări aleargă bărbații, în joc de a ținea la avantajul, ce-l oferă haina lor, care acoperind piciorul de sus până jos, ascunde mecanismul mișcării și îi dă mersului un ritm ușor, un aspect frumos de plutire.

Pălăria și coafura

Abia ce au trecut balurile, în teatru ici-colea vezi deja câte-o pălărie de primăvară și coafura trece prin o schimbare. Un coafeur mare din Paris a adus încă în sezon formă nouă în coafură. Damele, când apar undeva fără pălării, observă cu tristețea, că coafura, care persoanei lor îndeosebi așa bine le șade, o văd reprodușă nu odată — de două ori, ci într'un număr mare. Cum se explică această stare mahnitoare?

Furnisorul formelor de coafură din Paris și-a uitat de mult creația veche și măgulește damelor cu forme noi, pe când coaforii continențului, în numele sfintei mode, se leagă caprițios de două-trei forme.

Coafura greacă modernizată rămâne modernă, cu toate că moda stăpânitoare trece prin multe faze, însă numai atunci, când coafeul îngrijește, ca să fie în perfectă armonie cu nasul și figura întregă a persoanei.

Judecând din presemnele modei, pălăriile de primăvară vor fi cu bordură lată și astfel șopul îngust și conciu grec la nici un caz nu e coafură potrivită pentru acestea pălării.

Coafurile empir modernizate ofer multe variații celor, ce o caută. Sunt foarte potrivite la pălăriile cele noi, fiindcă umple favorabil locul gol între bordura pălăriei și față. Este, bine înțeles, regulă fără excepții, că pălăria, coafura și figura să fie în deplină armonie.

Pe pălăriile noi, pe cari anul acesta au fost pleureze scumpe, vor fi flori și mai scumpe. Inșă flori prea multe nu vor fi. Pe o pălărie modestă de păr negru nu se pun mai mult, decât 10-15 roze și dacă din 50 cor. ne mai rămâne ceva, dovedim, că avem talent la alegerea izvoarelor de cumpărare.

Toaletele de primăvară, judecând din primele semne, vor fi din stoffe cu culori foarte exprimate. Paquin, Docent și Poiré, croitorii cei mai renumiți din Paris, din așa stoffe au făcut toaletele damelor, cari se grăbiau la Nizza, la distragere. E sigur, că culorile foarte exprimate vor domina, nu e mai puțin sigur și aceea, că pălăriile negre de păr vor fi la modă.

Garniseala pălăriilor va fi o combinație de blană și flori. Așadară damele nu se vor lipsi de câte-o floare pe toaletă.

Cu toate că sunt schimbări multe la moda coafurei, grijă mare nu va face damelor. Părul fals, dacă a fost bine făcut, se lasă ușor transformat, se poate dar foarte bine folosi. Pentru coafura de soarele avem lipsă de o formă de conciu, de care sunt aplicate șuvițe de păr. Când punem pălăria, trebuie să punem și conciu mai la gât. Să ne ferim însă de a folosi funde la coafurile aceste de pălării.

Moda șuvițelor a fost primită cu bucurie în deosebi de damele, cari nu au mult păr scurt. O coafură neistet aranjată pare un butoiu, care e prins în cercuri. La multe dame, ale căror trăsături sunt hotărît exprimate, nu le prinde bine un cap buclat cu șuvițe.

În deosebi aceloră cu păr și teint închis s'a dovedit, că o coafură din linii regulate le prinde mai bine. În cazuri de aceste câte-o pleată falsă, aranjată leger, îmbinându-se într'o formă hotărîtă, ridică mult frumusețea figurei

H. B.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Februarie 1911.

De-ale noastre.

Ședință festivă. Duminecă, 20 Februarie v. (5 Martie n.) „Societatea de lectură a tinerimei teologice” din Arad va aranja o ședință festivă în sala mare a Seminarului.

Cununie. D-șoara Lucia Pacu și d. dr. Alexandru Stoinescu anunță, că-și vor serba cununia religioasă în 4 Martie n. la orele 11^{1/2} în biserică catedrală ort. română din Arad.

Totodată fac cunoscut, că anunțuri de cununie nu se trimit.

Felicitări!

Prelegere la Seminarul gr. or. român. D. Gh. Șerba din București va ține *Duminecă 13/26 crt. ora 5 p. m. în sala festivă a Seminarului o prelegere, vorbind despre: „O reformă socială”.* — Intrarea fără plată.

Sălbătăciile Ciangăilor din Săcele. „Gazeta Transilvaniei” scrie următoarele:

Dintr'o scrisoare mai lungă, ce ni-o trimite d-l profesor I. Odor din București extragem următoarele:

București, 5/18 Faur 1911.

Onorată redacție. Am onoare și în același timp durerea de a vă aduce la cunoștință următorul fapt, petrecut în comuna mea natală Turcheș, (Săcele), chiar în mijlocul satului, în apropierea primăriei și a cazarmei de jandarmi, lângă casa preotului catolic și chiar în fața porții executivului comunal.

Având o afacere în satul meu, plecasem din București Sâmbătă, în 11 Februarie și ajunsesem pe la orele 9 seara în gara de lângă Brașov. Am luat-o pe jos, ca să ajung la casa părintească. Mai aveam doar o mică bucată de făcut, prin partea locuită de Unguri, până acasă, când am văzut la o distanță oarecare pe doi indivizi suspecți, venind spre mine. Ajuns în fața casei preotului catolic, zăresc în colțul uliții în urma celor doi pe alți șase derbedei. Erau acum aproape unii de alții, când aud pe unul din ei zicând: „*Ez oláh és Románidbol jön!*” Mă pomenesc deodată, că se îmbrăncesc cu atâta putere în mine, încât pălăria îmi sări cât colo, iar eu cad grămadă în zăpadă. Mă ridic, când unul din ei îmi pune piedecă și-mi urlă în urechi: „*Össze fogjuk az oláht!*” m'au întins pe pământ, înjurându-mă în limba lor ungurească, aplicându-mi lovituri cu călcăiul cismeii.

În sberățile sălbătice ale celor opt de „*Üsdd agyon a büdös vad oláht!*”, când unul din ei mă izbea peste cap cu umbrela mea, care se făcuse bucăți, eșiră din casele învecinate mai multe femei, începând să strige cât le lua gura: „*Săriți, oameni buni, că tâlhari omorâ un om!*” Așa am scăpat.

Schilodit și târiș-grăpiș m'am dus la fratele meu, învățător la școală românească din sat, și încă în noaptea aceea am voit să dăm de știre primăriei și jandarmeriei, dar în seara aceea nimeni nu ne-a dat ascultare. A doua zi am reluat drumul la autorități, ne-am dus la jude și la notar, precum și la șeful pazei publice, și am făcut plângerea pretutindenea, cerând urmărirea vinovaților, dar am observat în toate părțile o idiferență față de jalba mea. Dintre toți cel mai nepăsător părea a fi notarul renegat Rusz János, care părea, că nu voiește nici să mă creșteze. Am mai stat apoi două zile acasă, dar autoritățile maghiare n'au luat nici o măsură pentru pedepsirea schingiuitorilor mei, am fost silit să mă înapoiez la București.

Mă adresez deci d-voastră, ca să binevoiți a da publicității cele întâmplate, căci este acesta un caz foarte jignitor și o nouă dovadă de parțialitatea justiției, când e vorba, ca Românul să-și caute dreptatea. Nu este întâia dată, că se săvârșesc astfel de barbarii din partea Ciangăilor de pe la Săcele împotriva Românilor, cari vin din România să-și vază rudele, sau să-și aranjeze nevoile familiare. Pilde de asemenea ură și vrăjmășie în contra noastră, — ca Românii să

fiie stâlciți în băta și ca vinovații să scape ne-trăși la răspundere, — au mai fost destule! S'ar părea că noi, de câte-ori venim acasă, să ne vedem locul de naștere, trebuie să ne facem mai întâi testamentul, atât de puțină garanție de siguranță ne oferă organele administrației din acest ținut.

De încheiere îmi exprim o dorință. N'ar fi oare bine, ca unul din domnii deputați români în parlamentul din Budapesta, să studieze câteva cazuri denunțate și să le aducă la cunoștința detaiată a d-lui ministru de interne? Căci o intervenție directă dela centru, către fișpanul comitatului din chestie, este absolut necesară. Intoleranța, teroarea și forța brutală, în acest district cel puțin, este așa de mare și siguranța cetățenilor români atât de periclitată, încât situația aproape se asemănă cu stările din Macedonia. *Ioan Odor*, profesor.

„**Transsilvania**“. Această bancă de asigurare, a luat cu începerea anului acestuia, afară de combinațiunile ei numeroase de asigurare de până azi, încă și asigurarea de penziuni și asigurări cu parte la câștig în programul ei de operațiune. Facem atent publicul cetitor, asupra inserțiunei din numărul de azi al institutului nostru de asigurare din patrie, recunoscut deosebit de culant și avantajos.

Petrecri.

Concertul tinerimei din Cluj. Tinerimea universitară de aici va aranja un concert urmat de dans în 5 Martie n. — cu concursul d-nelor artiste Veturia Triteanu și Virginia Gall, a d-șoarei Mureșan, fiica valorosului compositor român din Blaj Iacob Mureșan, precum și a d-lui S. Mărcuș, elev la conservatorul din Viena. Se va juca Călușerul și Bătuta de tinerii universitari. Pentru acest concert, care, desigur, va fi un eveniment cultural în Clujul, de altfel sărac în manifestații românești, se observă un interes deosebit. Multe familii românești din toate părțile și-au anunțat deja participarea, asemenea și o seamă de absolvenți ai Universității, a căror număr trece peste 70 de inși.

Scopul tinerilor e vrednic de toată lauda, căci ei voiesc, ca venitul curat al acestui concert să-l adauge la fondul Stroescu, ca astfel, dacă ei nu au avut parte, baremi generațiile, ce vin în urma lor, să se poată împărtași de cultură românească. Pentru acest scop nobil, care va contribui la întărirea și înarmarea viitoarelor generații de tineri în lupta pentru existența noastră s'au și trimis sume frumoase din partea unor conducători ai neamului nostru și se spe-rează, că atât succesul moral, cât și cel material va reuși pe deplin.

Tinerimea gr. or. rom. din Gataia, va da un concert împreună cu teatru în seara de 5 Martie (20 Februarie) în sala ospătăriei Matkovits din loc. Suprasolvirile se primesc cu multumită. După producțiune va urma joc. Din venitul curat 50% se destinează pentru înființarea unei biblioteci populare, iar 50% pentru crearea unui fond cu scop de a crește meseriași români.

Programa: 1. I. Vidu: „Auzi valea“. 2. I. Vidu: „Coasa“. 3. Arie populară: „Somnu-mi“. II. 1. Despre portul național, patrug. 2. Despre socialiști, patrug. 3. Mătușa surdă, dialog. 4. Păcală argat, comedie în 2 tablouri. În pauză se va juca Călușerul și Bătuta.

Tinerimea universitară română din Budapesta, va da un concert urmat de dans, Vineri în 3 Martie st. n. a. c. în sala cea mare a localului „Saskör“ IV., Irányi-utca 17. în beneficiul bibliotecii societății „Petru Maior“ — cu concursul d-șoarei Valeria Ștefănică, și a d-lor Liviu Barzu, Iuliu Ionescu, Cornel Olariu, precum și a corului tinerimii sub conducerea d-lui Zeno Bésán. În pauză se va juca Călușerul, Bătuta și Hora. Programul se va împărți seara la casă! Suprasolvirile și ofertele benevole se primesc cu mare mulțămintă! Prin poștă sunt a se trimite d-lui Ioan Meșota cassar Mária-utca 29. parter 5. Damele sunt rugate, — întru cât se poate — să se prezinte în costume naționale.

Concertul corului bisericesc din Budapesta. Corul bisericii române gr. or. din Budapesta a aranjat în seara de 23 Februarie st. nou în sala albă a hotelului Royal o serată „per excellentiam“ națională românească. Negreșit, că aranjatorii petrecerii au avut să lupte cu o mulțime de greu-

tăți pentru asigurarea reușitei, pe cari învingându-le cu energie deosebită, rămânea, ca ultimul cuvânt decisiv să-l spună însuși publicul românesc, colonia română din Budapesta prin prezența sa. Corul și azi luptă cu greutate în începutul din cauza lipsei de continuitate între elementele alcătuitoare ale corului, fiind partea cea mai mare studenți universitari, cari cu terminarea studiilor părăsesc capitala plasându-se în provincie. Tocmai din cauza aceasta revine un merit deosebit dirigenților corului. În cazul de față I Fira stud. med. a avut să lupte cu duple greutăți fiindcă își luase angajamentul să delecteze on. public și cu cor mixt și cu cor bărbătesc. Programul fiind cunoscut, cred, că e de prisos a stăruii asupra fiecărui punct în parte. Amintesc numai, că corul mixt „Negruța“ a lui I. Vidu a produs o nespūsă senzație și a trebuit să fie repetată.

Ca soliste escelente au concertat d-șoara Aurelia Cuișuș, la piano, și d-șoara Aurelia Murariu cu soluri de voce de o frumusețe rară.

La sfârșitul concertului s'au executat patru jocuri naționale: Bătuta, Călușerul, Brăul și Hora Plevnei din partea unui grup de 10 țărani cu d-nul Sofr. Andrițoiu din Călnic în frunte. În grupa aceasta au jucat următorii bravi Români: Moise Tudor, Pavel Voin, Petru Todor, Petru Uacea, Toma Pan, Tulbure Dudă, Ioan Todor, Iuliu Crina și Ioan Romănu.

Lume străină încă a fost de față, admirând jocurile și portul nostru național, un moment, care nu trebuie scăpat din vedere cu nici o ocazie, pentru-că portul, jocurile și preste tot obiceiurile noastre sunt cel mai puternic magnet, care este în stare să atragă admirația străinilor asupra noastră scoțând la iveală o diferențiere nespūsă de favorabilă în avantajul neamului nostru.

Dintre publicul românesc mi-am notat în fugă următoarele nume:

Domni: II. Sa Iosif Gall, magnat, Ioan Mezei, jude de curie, Prea Cuvioșia Sa Ghenadie G Bogoevici, parohul bisericii rom. din Budapesta, Ioan Cuișuș insp. la poștă, Dr. Emil Babeș, avocat, Dr. Titus Babeș, avocat, Dr. G. Bîlașcu, medic, Ioan Onciu, inginer, Dr. C. Manea, avocat, G. Rădulescu, farmacist, Ioan Iepure, director de bancă (Cacova), Ioan Roșca, controlor în ministerul de culte, George Orz, căpitan la poliție, Ioan Pocreanu, notar Țerova, Ioan Cristea, funcționar în minister, Nic. Cristea, inginer, Dr. Németh, candidat de avocat, Căpitan Semenescu, E. Castelli și numeroși tineri studenți. Pe la 1/2 12 Prea Sf. Sa Dr. Miron E. Cristea, Episcopul Caransebeșului ne-a onorat cu onorifica sa prezență, venind tocmai dela balul de curte. P. S. Sa a fost primit cu vii aclamații și de oarece programul era tocmai la ultimul joc al bravilor călușeri la dorința on. public s'au repetat jocurile naționale, precum și „Negruța“ de Vidu, corul, care a plăcut mai mult on. public.

Ca reprezentanți societății slovacă „Slovensky Spolok“ au participat domnii: Jon Slavick, Ivan Krno, Milko Rapos și Béla Olezak, iar ca reprezentanți ai societății tinerilor sîrbi (Kolo Mladih Srba) am remarcat pe domnii Iota Ioanovici și Mihailo Ioanovici.

Doamnele: Ecaterina Mezei, Luisa Sida, Văd. colonel Farkas, doamna dr. E. Babeș, Elena Onciu, doamna dr. T. Babeș, Văd. I. Hornoi, Emilia Murariu și doamnele Popescu, Sântănan, Mikloszy, Andrițoi (Călnic), Ecaterina Ioanovici, doamna Albachari din Turnu-Severin, și altele, cari regretăm, că ne-au scăpat din condeiu.

D-șoarele: Zoe și Ella Mezei, Aurelia și Miși Murariu, Lucreția și Amalia Cuișuș, d-ra Babeș, Stella Castelli, Stelia Albachari (Turnu-Severin), Emilia Andrițoi (Călnic), Anca Ristici, Mileva Ioanovici, Ana Oldulescu, Carola Miklossy, B. Sântănanu și Mărioara Birăuțiu.

Trebuie să mai amintesc, că venitul petrecerii se urcă peste 600 coroane, prin urmare și partea materială a reușit bine.

Coresp.

O frumoasă manifestare românească. Sunt cunoscute grelele și nefavorabilele împrejurări ale Românilor din Panciova. Din aceste motive, noi nu ne putem manifesta pe terenele vieții publice ca compatrioții noștri de altă naționalitate, al căror număr e cu mult mai mare ca al nostru. Noi, aici suntem numai o mână de oameni, dintre cari cei mai mulți săraci și dependenți. Cei dintăiu, pe lângă toată bunăvoința nu pot să aducă

jertfe materiale pe altarul națiunei, în măsura recerută, iar cei de pe urmă, cu inima îndurerată trebuie să își înăbușască și cele mai legitime sentimente românești.

Sunt vre-o trei ani de zile, de când Români din Panciova nu au tras nici o brazdă, nici o jertfă pe altarul Thalei Române.

Aranjarea petrecerilor românești, considerând situația noastră, aici e de foarte mare însemnătate național-socială, căci dovedim, că suntem conștienți de datorii noastre către neam; dovedim, că știm să ne însuflețim pentru acele acțiuni, cari contribuie la ridicarea și strălucirea prestigiului neamului românesc, arătând concetățenilor noștri de altă naționalitate, dintre cari cei mai mulți privesc cu ochi răi, ba chiar cu nemărginită ură ori ce acțiune de caracter românesc, că deși suntem puțini, foarte puțini, deși sărăcia ne paște fără nici o milă la tot pasul, luptându-ne cu cele mai simțitoare lipse și neajunsuri, entuziasmul și voința nu ne lipsește.

Pentru Români din Panciova, cultivarea, — se înțelege numai în direcție pronunțat națională, — terenului social e cel dintăiu mijloc de manifestare românească.

Condusă de acest adevăr, „Reuniunea română de cântări“ din Panciova, care nu a implinit încă anul, de când și-a început activitatea, ieri, în 23 Februarie n. a aranjat un concert împreună cu producție teatrală.

Programul a fost executat destul de bine; mai cu seamă piesa teatrală „Cinel-Cinel“ de V. Alexandri.

În pauză, treisprezece tineri români din apropiata comună Glogon, au jucat jocurile noastre naționale „Bătuta“ și „Călușerul“, cari jocuri au impresionat foarte mult pe străinii prezenți.

Tot astfel în pauză s'a produs cu mai multe melodii corul vocal bisericesc-lumesc din frunțașă comună, odinioară Petruvasila, mai târziu Romănpetre, iar acum — Petre care sub conducerea dirigintelui său, a venit în corpore, în semn de salut a primului debut al reuniunei de aici.

Dee bunul Dumnezeu, ca „Reuniunea română de cântări“ din Panciova, condusă în spirit adevărat românesc, în viitor în măsură tot mai mare să contribuie la cultivarea terenului nostru social.

x Ce e dușmanul vieții fericite? În ce fel o să-l învingem acest dușman? De întrebările astea două se ocupă fascicoul apărut în curând. Ca bucurie o trimite oricui gratis și franco, **Apoteca Kriegner**, Budapesta, Kalvin-tér, în cazul când o cereți pe o simplă corespondență, provocându-vă la ziarul nostru.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prefuri surprinzător de mici Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, **Vogel László** orologier și juvaergiu. *Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.*

x Chinuitoare dureri de cap și insomnia adesea sunt urmarca mistuirei neregulate. Vedem din informațiuni științifice, că la clinica de nervi din Viena de aceea întrebuițează apa amară „**Ferencz József**“, că apa „Ferencz József“ de multeori la o întrebuițare minimală chiar pune în mod cruțător capăt simptomelor multor boale. Se capătă în prăvălii de apă minerală și apotece.

x Capul ni-e recreat! Nervii întăriți! Somnul sănătos! Dureri de piept și de gâtleej nu avem fiindcă întrebuițăm „fluidul-Elsa“ a lui Feller, care curmă dureri și slăbiciune, vindecă și re-crează. Duzima e franco 5 coroane. Astupare, boale de stomac, dureri trănjoase (de vână de aur) etc. nu cunoaștem de când folosim „Elsa hapurile“ purgative, rebarbara ale lui Feller. 6 cutii francat 4 coroane. Veritabile se pot comanda la apotecarul Feller V. Jenő, Stubica. Centrale nr. 122 (c. Zagrab).

POȘTA ADMINISTAȚIEI

Marinescu A. Arătați-ne locul și poșta, unde să Vă trimitem ziarul, căci pe cupon n'am putut descifra.

BIBLIOGRAFII.

—x—

„Poezii” de Eugeniu Revent, 118 pagini prețul 1 leu.
 „Căminul nostru” Anul I Nr. 13.
 „Revista Democrației Române” Anul II Nr. 2.
 „Neamul Românesc Literar”, Anul III Nr. 4 cu următorul sumar: N. Iorga: Spre noua educație universitară. — Minea Olmazu: Pelisandru, (poezie). — M. Vlad: Mihai Viteazul. — N. Carțoian: Scrisori ale lui D. Bolintineanu, după întoarcerea din exil.
 „Neamul Românesc”, Anul VI, Nr. 13.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

25 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou

De Tisa	— — — —	23.85—24.20
Din comitatul Albei	— — — —	23.20—24.00
De Pesta	— — — —	23.30—24.10
Bănățânesc	— — — —	23.20—23.35
De Bacica	— — — —	22.45—24.05
Secară de calitate I.	— — — —	16.20—16.30
Orzul de nutreț, calitate I.	— — — —	16.50—17.00
Ovăș de calitate I.	— — — —	17.60—18.00
Cucuruz	— — — —	11.50—11.90

Piața grânelor din Aradul-Nou.

25 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm.	10.40	—	10.65
Orz	„	7.40	—	7.50
Ovăș	„	7.50	—	7.60
Secară	„	7.00	—	7.10
Cucuruz 300	„	4.70	—	4.80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 gpe

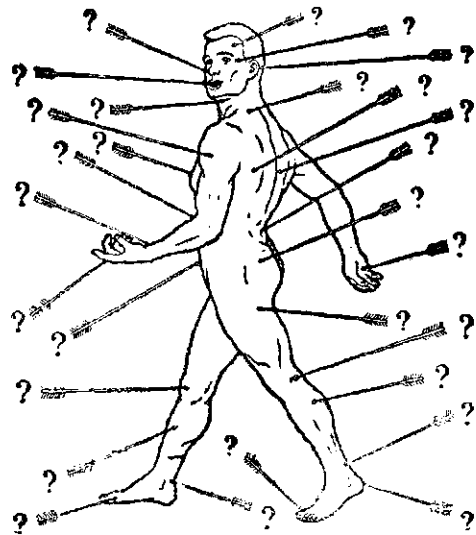
Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Un candidat de avocat

cu praxă bună, află aplicare începând cu 1 Martie în cancelaria avocatului

dr. Iustin Marșieu,
Arad.

Te doare ceva?

I. Renumitul „Fluidul Elza” alui Feller e, după experiențele noastre liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă reumă (spure), slăbire de nervi, junghiuri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorteală, durere de ochi, migrași și multe nepomenite aci. Fluidul Elza al lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, calar, dureri de piept și gât și morburii din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele »Feller«. — 12 sticle mici sau 6 mari, ori 2 sticle speciale, K. 5 franco.

II. Vestim apoi, că lumea folosește cu efect distinct și sigur Pilulele-Rebarbara de mână alui Feller, contra durerilor de stomac, sgâr-ciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață ameteală, răgâeli, haemeroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar.

Stubica, Centrala 122 (comit Zagrab).

„CRIȘANA”, institut de credit și de economii în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de conducător-contabil la filiala institutului de credit și de economii „CRIȘANA”, ce se va deschide la Gurahonț (com. Aradului), se publică concurs cu termin, până la 10 Martie 1911 st. n.

Salarul conducătorului-contabil se fixează în Cor. 1800, care cu timpul și dacă respectivul se va dovedi vrednic, i-se va mai putea urca, Cor. 400, bani de cvartir; în afară de aceasta mai primește 6 cvinevenale à 10% după salariul fundamental și tantiemă statutară.

Dela reflectanții la postul din chestiune se recere ca să fie absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, să poseadă în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană, în scris și vorbit și să aibă atâta praxă de bancă și destoinicie ca să poată pe lângă săvârșirea lucrărilor de contabilitate și de carte funduară, conduce independent agendele înființându-i filiale.

Se cere mai departe a fi eliberat de serviciul militar activ.

Cel ales numai după un an de probă va fi denumit definitiv — când va fi înscris și la fondul de penziune al institutului — și va avea a depune o cauție de Cor. 2000, la intrarea în funcțiune.

Cererile dimpreună cu atestatele în original sau copie legalizată au a se înainta la subsemnata direcțiune în Brad, iar postul este a se ocupa la 1 Aprilie 1911 st. n.

Este în interesul recurentului a se prezenta în persoană.

Brad, 16 Faur 1911 st. n.

Direcțiunea.

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimitte gratuit.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

PIATRA MUERII

Povestire din trecutul Bucovinei —

de Emil Grigorovitză

(11) — Urmare —

La o cotitură a malului Moldovei, cam trași spre o dumbravă și șezând în jurul unui foc mare, popășiau niște oameni nedeslușiți la înfățișare, ce păreau a fi venit călări, fiindcă nu departe de ei, păștea și o mică herghelie de căișori de munte, lipcani moldovenești de cei îndesați și cu coamele scurte sbârlite. Dracul nostru habar n'avea de cele puse la caie de hătmanul Balea și n'avea cum se știe, că asta era ceata de voinici, adunați din porunca lui Vodă pentru paza țării, în vreme ce el însuș se războia cu Leșii craiului Cazimir. Până să se hotărăscă încotro să apuce cu fugarii, pe cari ar fi vrut să-i scape de isbele, se pare, că oamenii lui Balea i-au și zărit pe străini, că numai decât s'au pomenit cu tabăra pornită în goană după ei.

Franciscanul pe calul său neastâmpărat era la față alb ca varul și abia îngâna cătră popa Clar niște cuvinte latinești. Diacul însă n'a pierdut timp, ci încălecând pe dosul calului Franciscanului, a prins frâul și ținând cu o mână cum-păna neiscusitului Călugăr, a dat biciu dobito-cului, de s'au pus repede cu toții pe fugă spre

văleica dinspre satul de azi, Părteștii de Sus. Ce s'a petrecut apoi, e ușor de înțeles. Fețele bisericești cu călăuza lor credincioasă, văzând, că drumul spre Baia este tăiat, au apucat-o spre șes, cam unde vine satul mare Hisești și iată cu ce socoteală.

Dela solul, ce venia sara la ocne din târgul Siretului cu hârtia domnească pentru mântuirea căpitanului Vrabie, aflase Diacul, că Voevodul nu se mai afla la Siret, ci că trimisese solul în grabă, în ciasul chiar, când se gătea de plecare. Știa dar, că târgul Siretului era ca și părăsit de adevărații stăpâni în minutul acela, erau în târg mai mult călugării mănăstirei Dominicanilor, de cum Părcălabul lui Bogdan cu cei câțiva bătrâni rămași de pază pe la șubreda cetate de pământ. De aici planul năprasnic al Diacului și al prietenilor primejduiți, de a răsbate cu ori ce preț, drept la Siret, pe nădejde, să găsească scăpare în zidurile puternice popistașe.

Fie însă că ceata morbului hătman Balea își urzise tabăra lângă apă, numai fiindcă mai aștepta alte cete de voinici, fie că nu se dumea, că ce fel de oameni erau fugarii, apoi poate și pentru că nu știa încă despre uciderea căpitanului și nici despre toate câte se petrecuse la ocnele Solonețului, dar destul, că dela o vreme au slăbit goana după cei văzuți în cale și s'au întors cu toții înapoi la apă. Numai că asta nu li-a ajutat mult fugarilor dela ocne. Căci tocmai când se socoteau și ei buni scăpați, iată că le iese înainte, pela apa Sucevei, o altă ceată, lucru care numai cât bine nu le părea.

Erau o parte din voinicii adunați la Olovăț ce umblau acum mai mult în neștire să întâmpine pe cei ce aveau să vie cu bătrânul Balea. Decât Olovetenii au ghicit îndatămăre cam cine puteau să fie călăreții însoțiți de cei cinci lăncieri și după scurtă sătăure cu căpitanul de prilej, ce se ridicase pe urma morții lui Tudorache, adică vărul său Eabic, s'au și năpăstuit pe urma fugarilor. Moldovenii erau ca la treizeci de oameni, fără multă înarmare și numai cât vre-o zece din ei călări. Aceștia au dat năvală întâi asupra fugarilor, dar lăncieri crăiești, sprinteni și bine deprinși cu lupta de pe cal, ni i-au și luat repede în primire pe Românași, încât aceștia călări și pedestrii, cum erau, s'au bulucit fost cu toții, în lupta crâncenă cu lăncierii turbați.

Atât, că din ghemul celor învăluți de năprăsnicia ciocnirii aprinse, doi călăreți au știut să se strecoare la o parte și să o ieie la fugă, înainte de ce călăreții moldoveni erau în stare să se desclește din învălmașagul luptei. Astfel fiind, călugării fugari și cu fratele vânzător de neam Maxim, erau departe de ori ce primejdie, când lăncierii însoțitori s'au văzut în cele din urmă doborâți cu toate platoșele lor de ghioagele și securile moldovenilor, roșind sângele lor locul neașteptatei întâlniri.

O rămășiță de voinici Românași ce-și păstrase zilele și căinții, s-au luat totuși pe urma celor scăpați, dar nici vorbă să-i ajungă. Pe urmele lor însă se târau raniții luptei, ca și cum știa, că mai aveau o socoteală cu acei fugari din pricina căror se vărsase atâta sânge. Și

Un candidat de avocat

află numai decât aplicare în cancelaria subscrisului.

1. Condițiuni foarte favorabile.
2. Praxă variată.

Dr. George Gërda,

advocat, jurisconzultul institutului
„Făgetana“, Făget.

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru
gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem“ și din
„Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

La librăria:

H. Zeidner, Brașov

se află a doua carte pentru deprinderea „Limbei maghiare“ de Koós-Goldiş, edițiunea III-a 1910, aprobată de înaltul min. reg.-ung. de culte și instrucție publică sub nr. 120946 din 1 nov. 1910. — Prețul legat 40 fileri. A apărut „Geografia“ pentru școalele populare de Dr. N. Pop, ediția X-a din anul 1911 complet prelucrată și îngrijită de directorul de școală Pompiliu Dan, Zernești. Cartea este întocmită după rezerintele celui mai nou plan de învățământ și este înaintată la minist. spre aprobare. Provăzută cu charta colorată a Ungariei costă numai 60 fileri. Domnii învățători primesc după trimiterea à 20 fileri câte un exemplar gratuit dela:

Librăria H. Zeidner, Brașov

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

**Recipise de amanet,
aur, argint sdrobit și bijuterii,**

**Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.**

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Magazinul electrotehnic al lui:

Kalmár József Arad

Str. Salac Nr. 2. :: Telefon: 242

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Atelier de măsurie

aprovizionat cu cele mai nouă
mașini, model nou.

Cu respect încunoștințez pe cei interesați, că am deschis atelier înzestrat cu
modelul cel mai nou de mașini
pe strada Mikes Kelemen, nr. 45—47 în Arad.

Primesc orice însărcinare de specialitate cu
cele mai moderate prețuri asigurându-va de
executare promptă și acurată.

Rog generosul sprijin, cu cel mai profund respect

Kronberger István,
stoler (măsar) de model.

Se primesc învățacei, cari știu românește.

O gresală colosală

a făcut cel ce a întrebuințat în mod ușuratic pentru vindecarea reumatismului, a podagrei, a paralizii, a furnicării, junghiurilor, durerilor săgetătoare, durerii de spate și mijloc, sfâșieri de oase, etc în loc de

REPARATOR

veritabil de KRIEGNER, vre-o imitațiune de nici o treabă. — Vă recomandăm deci grabnic, tuturor celor ce sufer de reumă, de dureri cauzate de răceală și curent ori de alte boale amintite, să întrebuințeze îndată

Reparator-ul de Kriegner,

care e preparat exclusiv în laboratorul lui
Kriegner, Budapest, Baross-u. 3.,

deci acolo aveți să vă adresați, comanda. Sticla mică 1 cor., una mare 2 cor. Cu posta 5 sticle mici francate 5 cor., ori 3 mari 6 cor. cu rambursă, ori trimițând prețul înainte.

Acest leac excelent cunoscut, întrece toate spirturile (franzbrantvein) existente, căci deja la prima frotare vindecă și nu numai că alină, ba chiar curmă durerea.

La cumpărat să fiți atenți, nu cumva să vă dea imitațiune!

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

cum nu mai era depărtarea mare de târg, se închegau cu ei și alte cete de oameni, tot felul de norod, ce venea la târg, ca să mai culeagă ceva știri despre cei plecați cu domnul. Fie însă că, peste zi se lățise vestea despre strășnicile dela ocele crăiești, fie că femeile, copiii și bătrânii celor plecați întru scăparea robiiilor părălabului nu știa asemenea, că ceata Solcenilor și Arborenilor, se luase pe goană după călugării papistași, pe cari îi credeau fugiți spre târgul Baia, dar destul că numărul oamenilor ce se îndreptau tocmai în ceasul acela spre porțile târgului domnesc, creștea tot mai mult. Mulțumită acestei neobicinuite îmbulzeli popii fugari, adică cei trei călărești pe doi cai, au găsit poarta înconjurată de norod mult, dar păzitori puțini și slabi.

De altfel cine era să-i și oprească, că oștire nu se vedea de loc și numai câțiva din târgoveți, de ieșise prin ulițe și pe la poarta mare să vadă că ce va fi însemnând această năvală de norod, când nici măcar zi de târg nu era.

Intrarea călărilor străini n'a scăpat cu toate acestea nebagată în seamă și îndatămăre s'a și luat pe urma lor unul din lefegii rămași cu veghierea pe la cetate. Dar când să ajungă și el la poarta mănăstirii catolice, aceasta i-s'a închis înaintea nasului. Și se mira omul mult de treaba asta, căci știa bine cumcă, stărițul mănăstirii cu călugării mai de frunte plecaseră din chinovia lor încă cu vre-o două zile înaintea purcederii oastei domnești la războiu, sub cuvânt că ei nu mai pot sta în mijlocul aceloră ce se gă-

tesc de vrajbă cu stăpânul lor drept, craiul Cazimir.

Și Vodă i-a lăsat să plece; ba li-a îngăduit să-și lase în zidurile mănăstirii, pentru paza bisericii, câțiva călugări bătrâni și ceva slujitori de-ai sfântului lăcaș.

Cum le va fi venit însă ucest lucru celor ce trăgeau acum în gazdă la locul de apărare așteptat, nu știu, dar ei totuși au găsit, că bine este să încuie porțile pe urma lor.

Tocmai asta nu a fost însă spre binele franciscanului roșu și a tovarășilor săi povățuitori. Că din vorbele lefegiului, ce căuta acum cu orice preț să iscodească rostul străinilor intrați în mănăstire cu atâta fereală, s'au istețit și altă lume de a ști, ce se petrece între zidurile papistașe și n'a trecut multă vreme, că și era târgul întreg adunat pe sub turnul dela intrare.

Curând apoi s'a adăugat la cei strânși, numai cât așa, de prilejire, gloata voinicilor scăpați teferi din scărmaneala cu lăncierii și aceștia n'au întârziat de loc să le deschidă oamenilor ochii, cine erau cei ascunși la biserica catolică. Și a început un clocot cumplit între norod și înfierbântați de pricina lucrului își povesteau cei nou veniți pățania lor, încât grămada târgoveților a fost repede cuprinsă de inversunare. Fără de cât nu cuteza încă nimenea din cei ce pricepeau acum bine firul întâmplării, să întreprindă ceva, dar nici că se lăsa dus de lângă mănăstire și, de unde până aicea se tot îmbulziau cu toții pe la turnul dela intrarea din

față, unii dintre lefegii și Olovățeni sosiți, se îndreptau spre porțița din dos, așa, duși de gândul unei străjuiri mai temeinice.

Și fără să știe încă de ce și cum, s'au și apucat numaicât cei din afară să facă numărătorea celor din lăuntru, găsind că cu toții câți erau acolo între ziduri, nu puteau fi decât cel mult cinci-spre-zece oameni. Faptul socotelei acesteia da de înțeles, că nu trebuie scânteii prea multe, ca să ridici pojar mare și duhurile celor ce se purtau deocamdată numai cât cu vorbe, aveau să se aprindă în scurt mai rău decum ar fi crezut cineva.

Dinspre partea luncilor Sucevei, dincoio de satul de astăzi al Bălcăuțului, fosta moștenire a fiului lui Sas Vodă cel pribegit înapoi în Maramurăș, se apropia spre târgul Siretelui, un păle ciudat de oameni. Că veneau de a valma, bărbați cu capetele goale și printre ei iarăși femei și bătrâni, ce păreau a cânta, dar cum aveau pletele lăsate slobod, în bătaia vântului și mergeau cu capul plecat în jos, scoteau din piepturile lor, numai cât bocet.

Glasurile cele mai tânguioase însă părea, că vin dela mijlocul ghemului de oameni ce se mișcau încet înainte. În roiuil acesta se clătina ceva ce o duceau pe năsălie uriașă, săltând pe sus. Era leagănul domnesc, cu care fusese aduși trimișii crăiești dela târgul Baia la ocele Solonețului.

(Va urma)

Fructificarea cea mai bună și cea mai modernă de capital!

Tuturor acelorora, cărora le zace mai puțin în interes, să-și lase capitalele lor erezilor, decât să-și asigure sieși un venit anual mai mare, deci tuturor căsătoriților fără copii etc., dar și acelorora cari în urma funcției lor, nu se bucură de pensiuțe ca d. p. negustorii, cafele, diurniștii, etc.

le recomandăm

la singura bancă de asigurare indigenă Transsylvania

să-și acuire o

asigurare de penziuni pentru capitalele lor.

După tariful nostru de penziuni poți primi, d. ex.: pentru un capital de Cor. 10.000. — depus la

40 de ani o penziune, care începe la 60 de ani cu 12-70% K. 2270.
45 » » » » » 60 » » 9-40% » 940.
40 » » » » » 65 » » 20.90% » 2090.
50 » » » » » 65 » » 10-90% » 1090.

pe când efectele, cassele de păstrare, etc., aduc după același capital abia cel mult 4-5% = K. 450.

O asigurare mai favorabilă de vârstă abia se poate închipui.

Afară de aceia mai recomandăm și tarifele noastre nou introduse (I.G), X.G) și XIX.G), la cari după tot la trei ani de asigurare se plătește o parte de câștigul de 40%.

Toate celelalte asigurări pe viața omului se primesc în cele mai favorabile condiții.

Prospecte se trimit la dorință franco și informații se dau la Direcțiune în Sibiu și prin reprezentanți cu cea mai mare plăcere.

Reprezentanță pentru Arad se află la D-ului R. Herbay, strada Széchenyi Nr. 1.

Fiți atenți la firmă!

De astădată publicul — din cauza marei aglomerații de mărfuri — va putea cumpăra ieftin. Spre orientare las să urmeze un scurt extras:

Cămăși tricot, cuptușite cu plisă dela 75 cr.	Cătrinte „ 25 cr.
Pantaloni tricot, „ „ „ 75 „	Jambiere pentru femei „ 75 „
Cămăși fine pt. bărbați „ 99 „	Ghete femeiești de iarnă „ 60 „
Cămăși fine bărb. cu pieptul de mătase „ 120 „	Umbrelă de mătase (ottoman, extrafine) „ 165 „
Gulere în toate formele „ 13 „	Bonete elegante „ 100 „
Manșete colorate sau alae „ 19 „	Galoși „ 125 „
Ismene fine „ 45 „	Mănuși de piele „ 90 „
Mănuși de piele „ 50 „	Corsete fine „ 48 „
Gramafone „ 8 fl.	Geantă de mână pt. dame „ 25 „
Plăci duble, diametru 26 cm. „ 90 cr.	Trico pentru copii „ 30 „
Păpuși „ 275 „	Ciorapi (patent) „ 15 „
Ploiere de mătase pt. domni „ 170 „	Haine de trico pt. fete „ 75 „
Ghete cu talpa dublă pt. domni „ 60 „	Imbrăcăminte de iarnă „ 120 „
Bretele „ 25 „	Ghete cu șirete pentru copii „ 55 „
Cămăși de pânză fină pentru femei „ 55 „	Bretele pentru copii „ 04 „
Corsete brodate „ 81 „	Șapci tricotate pt. băieți „ 82 „
Cămăși tricotate pentru femei „ 50 „	Batiste pentru copii „ 04 „
Trico pentru femei „ 59 „	Mănuși împletite de iarnă „ 15 „
Ciorapi de iarnă femeiești „ 25 „	Jambiere pt. copii „ 35 „
Mănuși tricotate și căptușite pt. femei „ 20 „	Galoși pt. copii „ 90 „

Depozit de haine de iarnă pentru copii, jucării; cele mai frumoase obiecte dela 25 cr. — Geamantane din piele americană dela 65 cr. în sus. — Geamantan cu cute dela 225 cr. în sus. — Corfițe de piele de târg dela 30 cr. în sus. — Serviz pentru 6 persoane pentru vin, bere și rachiu dela 90 cr. în colo. — Fructiere cu 6 tâlgerușe, dela 90 cr. în colo.

Afară de acestea vă stau la dispoziție cele mai frumoase obiecte ocazionale de argint china, cu prețuri fabuloase. — Depozit de jucării și căruțe de păpușe. — Mare asortiment de cordoane de gumă cu cus. aur și mătase cca 50 cr. Plăci de gramafon în preț de 1 fl. — Mănuși, imitație de piele cu căptușală fină 35 cor. — Asortiment de boa și manșoane.

Pentru comoditatea publicului, am aranjat clinica de păpușe, în care se vindecă totfelul de păpușe și să pregălesc modele.

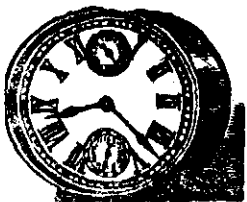
Fieștecare cumpărător are favorul de a-și mări o fotografie.

Asortiment de căruțe pentru păpușe dela 4 fl. 75 cr. în sus.

Toate se capătă în bazarul de concurență din edificiul teatrului, vis-à-vis de cei 13 martiri, a lui

REICH EL.

ÿz aradi vár és a Brandes-féle ár között Nincs semmi kár.

- Cine dorește să cumpere ieftin și bine.
- Cine dorește să cumpere ciasornic bun și ieftin (pe lângă garanță de 5 ani.)
- Cine dorește reparări bune și ieftine (pe lângă garanță de 3 ani).
- Cine dorește să cumpere articlii ieftini de aur, argint și dublé

să meargă la firma

BRANDES D.

orologier artistic Chronometer, giuvaergiu și optic,

Arad, Andrásy-tér Nr. 8. (Vis-à-vis de biserică Minorităților)

sau

la filială Strada Fábán László (mai nainte — Miksa) Nr. 1. (în apropiere de gară).

Oroloage noi pe lângă garanță de 5 ani.

Reparări se fac pe lângă garanță de 3 ani.

Comenzile se execută ieftin și prompt. — Cei cari se adresează cu provocare la acest ziar primesc 5% rabat.

„VATRA“, institut de credit și economii, societate pe acții în Cluj.

Bilanț pe 1910. — MÉRLEG-SZÁMLA 1910 ÉVRE.

ACTIVE — VAGYON.	Cor.	f.	PASSIVE — TEHER	Cor.	f.
Cassa — Pénztári készlet	40768	74	Capital societar — Alaptőke	200000	—
Cambii — Váltók	729886	—	Fond de rezervă — Tartalékalap C. 22300—		
Cambii cu acoperire hipotecară — Jelzálogilag biztosított váltók	555560	—	Fond de penziune — Nyugdíjalap " 2232·75	24532	75
Conturi-curente cu acoperire — Folyó-számla	18288	30	Depuneri spre fructificare — Betétek	878716	40
Bon în Giro-conto — Giro-számla	1332	92	Reescont — Visszleszámitolás	206654	—
Efecte — Értékpapir C. 8200—			Creditori — Hitelezők	8773	24
Efectele fondului de rezervă — Tartalékalap értékpapirjai " 6000—	14200	—	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	540	—
Spese de protest — Óvás költség	223	20	Interese tranzitoare: — Átmeneti kamatok:		
Mobilier — Butorzat C. 2883·84			la Cambii — Váltók után C. 12755·40		
după amortizare — leirás után " 303·84	2580	—	la Cambii cu acop. hipotec. — Jelz. bizt. váltók után " 8959·32	21714	72
Spese de fondare — Alapítási költség C. 1260—			Profit net — Tiszta nyereség	26753	18
după amortizare 50% — 50% leirás után " 660—	600	—			
Interese tranzitoare: — Átmeneti kamatok:					
la Cambii — Váltók után C. 1525·58					
la Cambii cu acop. hipotec. — Jelzálogilag bizt. váltók után " 632·42					
la reescont — Visszleszámitolt váltók után " 1669·63					
la Efecte — Értékpapir után " 417·50	4245	13			
	1367684	29		1367684	29

Profit și Perderi pe 1910. — NYERESÉG- ÉS VESZTESÉG-SZÁMLA 1910. ÉVRE.

EROGAȚIUNI — KIADÁSOK	Cor.	f.	VENITE — BEVÉTEL	Cor.	f.
Interese la depuneri spre fructificare — Betét kamat C. 35889·75			Interese dela cambii — Váltók kamatai	63494	19
Interese la reescont — Visszleszámitolt váltók kamatai " 10990·58			"váltók" " " cu acoperire hipotecară — Jelz. bizt. váltók kamatai	34855	37
Interese la fondul de rezervă — Tartalékalap kamat " 968—			Interese dela Conturi-Curente — Folyó-számla kamatai	685	16
Interese la fondul de penziune — Nyugdíjalap " 101·12	47949	45	" " " Efecte — Értékpapirok	672	50
Salare funcționarilor direct. și comit. de supraveghiere — Tisztviselők, igazg. tagok és felügy. bizotts. tagok fizetése C. 9890·65			Proviziuni, porto și alte venituri — Jutalék és egyéb bevételek	3934	63
Bani de cvartir — Lakbér " 1640—	11530	65			
Spese: — Költségek:					
tipărituri, registre, spese cu etablarea filialei, etc. — Nyomtatványok, fiokunk felállítása költségei, stb. C. 5143·77					
Chirie — Házbér " 1916·50					
Marce de prezentă — Jelenléti jegyek " 1052—	8112	27			
Dare — Adó C. 4744·27					
10% dare la interese de depuneri — 10% Betét kamat adó " 3588·19	8332	46			
Amortizări: — Leirások:					
din mobilier — butorzatból C. 303·84					
" spese de fondare — alapítási költségből " 660—	963	84			
Profit net — Tiszta nyereség	26753	18			
	103641	85		103641	85

Cluj — Kolozsvár, la 31 Decembre 1910.

V. Ranta m. p.,
dir. exec.

Leontin Pușcariu m. p.,
prim-contabil — fő-könyvelő.

DIRECȚIUNEA: — IGAZGATÓSÁG:

N. Ivan m. p.,
president — elnök.

Vasilie Almașan m. p.

Dr. Ioan Popescu m. p.

Dr. I. Vaida m. p.

Tulliu Roșescu m. p.

Dr. Simeon Tămașiu m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l'am aflat în consonanță numerică cu cărțile institutului. — Alolirott felügyelő-bizottság jelen számlát megvizsgáltuk és azt az intézet könyveivel és azok tartalmával összhangzásban levőnek találtuk.

Cluj — Kolozsvár, la 20 Februarie 1911.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE: — FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Teodor Morariu m. p.

Ioan Dan m. p., president.

Victor Fincu m. p.

Petru Checicheș m. p.

Ilie Dobrotă m. p.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.